

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Belgica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68899](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68899)

fecta vix vnum. Reuocata ea processio hoc anno ab hominibus omnis ordinis & sexus quam plurimis; quos inter & Senatores, & Patricij non pauci, viri Ecclesiastici præcipui. Rhedis senis subinde, & pluribus vecti, quorum pedes non assueti labori. Equidem iucundum & visu, & auditu, Catholici nostri gregis partem aliquam, latina germanicaque carmina, per agros & vias, ritu veteri, decantare; sacris nos, & concionibus operabamur. Catholicorum animi excitati, & audaciores facti, vt spes non minima affulgeat, accessionis & populi, & pietatis.

P R O V I N C I A

B E L G I C A.

NUMERAT hæc Prouincia Socios quingentos & sexaginta quinque, è quibus Sacerdotes ducentos & sexaginta quinque, Coadiutores temporales centum quadraginta quatuor, reliquos vero studijs destinatos; omnes in viginti sedes distributos; Collegia duodeuiginti, domum Probationis vnã, Residentias duas; quibus etiam accedit vna Missio. In Collegio Louaniensi quinquaginta; in Collegio Tornacensi cum domo probationis tres supra centum; in Audomatenſi quinque & triginta; decem in Seminario Anglicano; In Collegio Duacensi septem & triginta; In Antuerpiensi tres supra triginta; vnus & quadraginta in Leodiensi; in Traiectensi decem & octo; plures duo in Brugensi; In Iprensi nouenos denos; In

O o ;

Corra-

Cortracensi viginti; vnum minus in Gandensi; In Insulensi sex & viginti; duo supra viginti in Valencenensi; plures tres in Montensi; decem & quatuor in Winocibergensi; vnum minus in Luxemburgensi; quatuordecim in Atrebatensi; in Bruxellensi Residentia, & Castrensibus tentoriis, annumeratis R. P. Prouinciali cum socio, tres supra triginta; decem in Cameracensi; tres in statione Hollandica. A nobis in cælum, vti speramus, migrarunt omnino decem: eorum vicem reddidere octo & quinquaginta in Societatem adscripti.

C O L L E G I V M
L O V A N I E N S E.

TH E O L O G I Æ dant operam duodecim; viguit in omnibus religioſe perfectionis augendæ ſtudio, quod auxit votiua ab omnibus ad Beatam Virginem Sichenientem ſuſcepta peregrinatio, & Iubilæi ſalutaris expiatio. In hoc vero incertum, ſuæ magis an ſalutis proximi habuerint rationem. Ita non tantum domi plurimos penitentiaſ ſacramento Deo reconciliarunt: ſed foris etiam in animarum ſalute procuranda, prolixa voluntate incubuerunt. Argumento eſt quod ab vno ſeptuaginta, ſupra centum, confeſſiones generales auditaſ. Concionibus autem qua in oppidis, quaruti, qua in monaſteriis; amoris diuini ardor vel auctus, vel excitatus. Nec verò doctrinaſ Chriſtianaſ tradendæ conſuetudo prouentu caruit. Edocti pueri Deiparaſ Matris roſarium percurrere, longiuſculi itineris leuamento. Sed & ætatem quoque præcurrunt elementis fidei ediscendis,
quin-

quinquennes & pæne infantes, publice decalogum diserte pronunciantes, periucundo sane spectaculo. In Clerum religiososque ordines maledici quidam à cauillis ad laudes, à virulentis commentis ad commendationem traducti. Meditationibus exerciti aliquot non è vulgo. Inter dissidentes, odiorum flammæ restinctæ. Quidam familiæ patriciæ labem aspererat, non nisi suo sanguine eluendam, interuenit noster, & hostis sanguine cruentandas manus cohibuit, effecitque vt alteri sua vita, alteri vita carior fama staret. Fuit adolescens qui vitiis omnibus fibulam laxauerat, salutaria omnia monita aspernatus, nec phthisi quidem mortis antenuncio excitatus; Eum adiit vnus è nostris, cui ad vltimum vitæ diem morigerum se præbuit; Ita matri, propinquisque reliquis, non tam dolori mors, quam vera animi vita, gaudio fuit. Transfuga quidam carceri datus, hæreseos insuper vinculis tenebatur, sed nostrorum opera ab vtrisque expeditus. In fide semel imbibita, quam è mendicitate erectus, domi nostræ hauserat, charitatis obsequiis delinitus, vnus eluxit constantia. Geneuam is redierat, parentes postliminio reuisurus; turbatam domum inuenit, patris morte: mater quæ solatium à filio sperabat, dolorem hauit, quod quem Geneua hæreticum dimiserat, Catholicum Louanio reciperet. Furere igitur illa, lamentari, Ministros vrgerè, vt filium ab hac mente dimoueant. Iubetur Consistorio se sistere: contemnit, nec commodior visa hominem conueniendi ratio, quam si mensæ præberent se socios: Multus igitur de fide inter epulas sermo; sed victoria à Catholico stetit. Cautum proinde Magistratus edicto, vel vrbe vel fide cederet. Maluit generosus

Athleta patriæ dispendio vitæ cælestis compendium facere, & exul, Christi patrimonio Catholicus, renuem vitam tolerare, quàm hereticus prouentu patrio lautiozem ducere. Sustainata quarundam mature pudicitia, quæ iam præcepta erat. Lapsa ad veniæ spem & constantiam erectæ. Vna præ reliquis nefandis amosibus implicabatur, & iam octo annos cum incubo consueuerat: sed vnus è nostris hortatu, se dæmonis consortio abdicauit, veritas voluptates nunc acerrimis corporis suppliciis expungens. Adolecens lecta de prædestinatione thesi, totus à Deo desperabundus abierat, is ad animi æquitatē reuocatus. Beatæ Virginis Sodalitas quatuor cœtibus velut areolis distincta valde efflorescit. Ex hac multæ plantæ ad varias Religiosorum familias iraductæ. Supellex sacra duobus calicibus est aucta, & ampullis totidem. Accessit quoque pars sacræ coronæ auro laminata, bullisque aureis egregie distincta. S. Crucis altare pro tabula capsam habet gemmis variatam, & diuite sanctorum Martyrum thesauro nobilitatam. Angustius denique rei familiaris subuenit piorum liberalitas.

C O L L E G I V M

T O R N A C E N S E . E T . D O

M V S . P R O B A T I O N I S .

A L E T Tornacense Collegium viginti sex; Nouitiatus septuaginta septem, plerosque omnes indole & eruditione lectissimos. In Collegio præter Sodalitatem, quæ studiosis constabat, instituta est alia viroꝝ Illustrum, Episcopi, Abbarum,

batum, Canonorum, Pastorum, Nobilium, Senatorum, è primis ciuium. Censentur capita octoginta octo: nec enim omnes promiscuè admittere visum, quo facilius sit gubernatio. In eam allectus non infimi subsellij, cuius ardorem pectoris calidæ testatæ sunt lacrymæ, vbertim humum ipsam inundantes, cum fidei professionem ederet, fuerat is ante vitæ solutioris, & nominis nostri flagrarat odio: sed à Patris conuentu, qui eum officij monebat, odium in amorem vertit. Graue odium inter duos quosdam exarserat, adeo vt nisi alterius sanguine, litem dirimendam publicè iactarent. Pastor cum pacem sæpe, & frustra tentasset, monuit concionatorem nostrum, vt pro concione contra pertinacia odia differeret: facit noster, & ad rem illam adhibet exemplum peropportunum: quo discordes adeo fuere percussi, vt pacem illico cogitarent & confecerint, pœna insuper pecuniaria indicta, si qui prior eam infringeret. Idem peccata multis annis tecta in lucem traxit, exemplo confessionis mutilatæ proposito. Alteri minax gladius ereptus, exitium propulsatum alteri. Hæc à veteranis. Illa tyronum. Ascriptus vnus è Belgij nobilioribus, Comitum Rasemghemij frater, quem non dignitas aureis illigatum vinculis tenuit, nec rigor vilisque Religionis habitus, à semel instituto viuendi genere deterruit. Rogatus cur domesticorum adiutorum numero & nomine censeret velle, latinæ linguæ non nescius: abunde, inquit, Societati à studiosis prospectum; pauciores, maximè ex hoc ordine nostro, qui veræ caritatis obsequiis sese dedant, ausuri alioquin & ipsi aliquid supra fastuosum hunc hominem, si exemplum videant. Præibo igitur ego, & gloriosi huius certaminis,

vel

vel miles vel ductor ero. Valde ea filij alacritas matri fratrique placuit, & tam incenso in Religionem studio prolixè comprobato, deprecatores insuper apud R. P. Prouincialem exstiterè, vt in coadiutorum ordinem cooptraretur: fauent quoque propinqui reliqui tam generosi militis rudimentis, & sub religioso sago videre malunt bellantem bella Domini, quam inter mundi illecebras luxu diffluere, & splendentem monilibus ac purpura, specioso compede ire mundo captiuum. Alius annua, & ancipiti cum parentibus pugna luctatus, apud nos tandem in tuto se locauit. Fuit quem probra in Societatem sparsa, eiusdem desiderio incenderent. Omnes tyrones mutua æmulatione in solidarum virtutum studium inardescunt, iuuat plurimum sub præcipuas anni solennitates in rem certam defixa cura; vitij alicuius, verbi gratia, extirpationem, aut virtutis acquisitionem, quam crebra ad Deum comitantur orationum iacula. Fructus etiam suus constitit ex exercitiis, Catechismo sedecim locis tum in vrbe, tum extra eam habito, Xenodochij frequentatione, & aliis Nouitiorum experimentis.

C O L L E G I V M A V D O M A R E N S E.

VERSANTVR hic præter alios, magistri tres non sacerdotes, studiosi casuum sex. Duo præcipitanti iam ætate è vita discesserunt, Pater Leonardus Villarius, & P. Guilielmus Martini: quorum mors eo fuit ciuibus acerbior, quo vita fuerat gratior; in tantum amor ab eximiis virtutibus

bus natus, omnium animos occupat. Doctrinæ Christianæ lectio, è templo in aulam vr̄bis publicam, anno superiori translata suum cursum tenet, quem promouit etiam flabellans à tergo inuidia. Sed enituit imprimis catechistæ nostri industria, qui pauperiores vr̄bis in vnum locum conuocauit, vt fidei eos præceptis imbuat. Quæ res eo fructu, eoque concursu celebrata fuit, vt amici quidam ad munificentiam excitati, annuo prouentu pauperum hoc conclaue dotauerint, stata in singulos conuentus stipe singulis attributa. Quæ sparsa fama plures vndique contraxit, quod non tantum doctiores, sed & ditiores domum redeant. Odiâ multorum posita. Mater à liberis, liberi à matre distracti, mutuis odijs & litibus annis iam quatuordecim, ad pacem concordiamque redierunt. Idem inter vicinas matronas conuicijs certantes præstitum. Collocata vtiliter opera in reducendis fidei desertoribus. Nonnulli dierum aliquot itinere ad nos contendere, animi expiandi gratia. Virgo multis annis salutis dubla, à Deo meditabatur diuortium, ea ad animi tranquillitatem reducta. Viginti trium annorum adultera, è libidinum cœno crepta; ne in turpitudinem ruerent alia, sano consilio præcautum. flagitiosus quidam cælesti hoc tonitru perculsus: Quid agis infelix? quem exitum vitæ tuæ futurum putas? vitam in melius commutauit. Adiuti qui extremo supplicio affecti. Quidam nunciata mortis hora furiis agebatur, animo in Senatum exacerbato: is à nostro doctus, & culpam cognouit, & mortem æquo animo sibiit.

SEMINARIUM AN-
GLICANVM AVDOMA-
ROPOLITANVM.

IN Seminario Anglicano fuere hoc anno do-
mestici plures centum & triginta. E Iuuentute
Anglicanâ studiosi supra centum: de Societate de-
cem. Duę hoc anno institutę sunt missiones in His-
paniam, quò octodecim selectos adolescentes, ad
grauiora studia destinauimus: alios duos eadem
studiorum cura Romam. Quibus ex Italia, Hispa-
nia, Anglia hâc transitus fuit, ijs via simul ad fidei
rectę tramitem patefacta. In his mercator Anglus
ex eorum secta, qui Cathari seu Puritani appellan-
tur, cum esset pro sectę suę more, pertinacior &
acerbiore in Catholicam Religionem animo, post
mutuos aliquot cum nostro congressus, quibus SS.
Eucharistię mysteria, quę illum exagitabant scrup-
ulosius, pertractabantur: ita de repente mutatus
est, vt deserta heresi sub Ecclesię signo se receperit,
& meliorem de Societatis hominibus opinio-
nem non conceperit tantum, sed felici quoque
partu apud nominis nostri hostes in dies pariat.
Valde nos recreauit viginti sacerdotum, & quatuor
Laicorum ad Collegium nostrum aduentus, qui
multorum annorum pædore obstiti, quem in tene-
brosis Anglicani carceris gurgustijs contraxerant,
ad nouam velut lucem expauerunt. Inter hos glo-
riosos Christi Athletas quinque erant Societatis
nostre Patres, quorum duo, annos nouemdecim,
carcere fuerant ita crudeliter pro fide Catholica
detenti, vt eorum alter visum pænd somnumque
amise-

amiserit, alter Societatis nostrę frater Cadiutor ac
B. P. Campiani socius, tot annorum ærumnas non
minori patientiã quã constantia & alacritate per-
pessus, tandem incidit in paralyfim, quę sic homi-
nem corripuit, vt omnium pãne membrorum vsu
destitutus, alterius ope & opera in necessariis vite
functionibus vt cogeretur. Quæ tamen res tantũ
abest, vt inhumana hæreticorũ corda permouerit,
vt illum, vnã cum aliis Confessoribus, eiiciendum è
Regno censuerint, & re ipsa eiecerint. Oleum Ca-
techumenorum, Chrisma, & Oleum infirmorum,
pro toto Regno Anglię & Scotię procuratum: quã
in re insignis extitit Reuerendissimi Domini huius
vrbis Episcopi benevolentia, & alacritas, qui fami-
liæ huic Anglicanæ valde fauet; vt & mensæ com-
muni in nostro cenaculo, variis eiusdem linguę la-
tinæ & Græcę exercitiis delectatus, sæpius voluerit
interesse. Si quando autẽ mercatores virosque no-
biles, ad eum deducimus oleo sacro formandos fir-
mandosque, singulari eos charitate ac promptitu-
dine amplectitur. Quendam etiam Pontificia facul-
tate instructũ, vt ordines sacros interrupto tempo-
rum interuallo susciperet, ad eosdem ita promptẽ
promouit, vt ipsemer continuis diebus eius rei
gratia ad sacellum nostrum ventitaret, officiumque
diuinum dalmaticatus ac infulatus, magna & sua,
& omnium domesticorum spiritali voluptate, va-
rio vocum & instrumentorum Musicorum con-
centu peregerit.

COLLE-

COLLEGIUM
DVACENSE.

OBIT ex Adiutoribus Nicolaus Liebart Tornacensis pæne octogenarius, plenus dierum & virtutum, qui Tornaco recens huc aduenerat. Tam Iubilæi, quam totius anni tempore, generales confessiones auditæ pæne ad mille ducenas: & fuit virgo quæ tertium iam diem, ut totius vitæ maculas elueret, ob populi confluum, expectarat; quam confessarius ceteris, qui præstolabantur prætermisissis ad se accersuit, quod iam dudum eam expectasse animadvertisset. Peracta confessione incolumis domum rediit, ac sequenti die, cum domestici sacris templi officiis interessent, expiravit, matura scilicet iam cælo anima. Rei sacræ supellex aucta est cruce argentea affabrè facta, trecentorum omnino florenorum. Adiuti sumus in rei familiaris inopia, partim priuatis piorum subsidiis, partim insigni Magistratus munificentia, qui cum postremæ publicarum expensarum rationes inirentur, nobis mille florenos in annos singulos ad triennium attribuit. Scholæ tam discipulorum frequentia, quam sedulitate ac pietate florere. Philosophi soli censi sunt ad quingentos. Edictum quod eodem anno Parisijs, vrgente Academia, promulgatum erat, ut Franci omnes qui Mussiponti, Viriduni, Duaci, operam literis dabant, illico remigrarent in Franciam; tantum abest ut scholas nostras affligerit, quin potius etiam reddiderit illustriores. Ac primò quidem abiire pauculi timidiusculi, & ij reuera non sine lacrymis. In quibus generosi

generosi adolescentis Leonori Valencay Abbatis de Borgheuil, abitus fuit æquè generosus, cui, & iam à Rege peculiariter reuocato, dolebat summo-
 pere, quod neque dum esset de Sodalitio B. Virgini-
 nis. Itaque consilium init Præfectum Sodalitatis
 rogandi, vt sibi, & fratri & Pædagogo, ante abitum
 liceret esse Sodalibus: pollicentur se summo ma-
 ne generalem confessionem peracturos, & deinde
 alibi reliqua præstituros, quæ Sodalium munus ex-
 igeret, & loci opportunitas permetteret Perege-
 runt, & inscripti sunt postridie, & abiere perinuiti
 non sine lacrymis plurimis, hoc vno tamen lætissi-
 mi, quod B. Virginis Sodales essent. Nec porro e-
 dictum illud ceteros absterruit: nam & ventita-
 runt frequentiores, ex ipsa etiam Britannia, seni &
 deni cum Pædagogis pueri, per medios Parisios
 iter huc fecere. Quamprimum hic de restituta in
 Franciam Societate rumor fuit, incerto licet au-
 ctore, mirum quot & quantè vndeque gratula-
 tiones affluerint, & è Francia, & à Francis hic a-
 gentibus; in quibus ilico, prodidere se complures
 ætatis etiam prouectæ, qui iam dudum Societatem
 ineundi consilium cœperant. Sodalitas ciuium, sub
 auspicijs assumptæ in cælos Deiparæ, magna bono-
 rum gratulatione erecta est. In hac censentur mul-
 ti ex primoribus ciuitatis.

COLLEGIUM

ANTVERPIENSE.

TRANSIT vnus è Grammaticæ vmbra ad
 cælestem illum, vti speramus, solem, relicto
 sui domi, forisque desiderio. Iuuentus in tanta vi-
 cinitate

cinitate cruoris hostilis stetit, nec lues per urbem grassata eam imminutum iuit; creuit etiam Sodali-
tas numero auctior, & flore. In varios Religionum
ordines concessere omnino viginti. Templo, præ-
ter sexcentorum aureorū ornamenta, nō alias ma-
gis fructus fuit. Concio tam in nostra Peranni cur-
sum, quam summa urbis æde, Sanctissimæ Deiparæ
sacra, per aduentum & quadragesimā agmina-
tim frequentata: exedræ ad expiandas animi noxas
confestim obsessæ; altaris cancelli ad animæ pabu-
lū coronatim cincti. Expetiti nostri in tribus urbis
paræciis, ad frugem animarum dominico horreo
invehendam; Excursum etiam ad vicina urbi pro-
pugnacula, magno militum bono. Æs fænebre &
malis artibus partem, nunc ducentorum, nunc su-
pra, aureorum, industria nostrorum ad suos domi-
nos rediit. Contractus iniusti apud eos etiam, qui-
bus immensi spēs lucri, vel triginta millium auro-
rum affulgebat, non raro rescissi; aut consiliis im-
pedimenta iniecta ne fierent, idque per frequen-
ter. Concubitus, in opulenta ciuitate creber,
crebrò quoque sublatus. Adulter cum pellice,
septemdecim annis coniux erat; cum ecce peste
corripitur, & extinguitur, quod pellici saluti fuit.
Quibus ex petulanti consortio periclitabatur ca-
stitas, eæ in tuto positæ. A meretricio abductæ non
paucę: vna etiam, quæ corporis cultum eò con-
uerterat, à lapsu præseruata. Plures fulgentibus
manu plena aureis, promissis etiam maioribus,
quin & multorum millium ad stuprum sollicitatæ
quibus paupertas eò facilem etiam viam sterne-
bat, crebro sacramentorum vsu, in castæ vitæ pro-
posito roboratæ. Odiâ multorum posita, quibus
mutuæ parabantur cades, & excidia familiarum
magna-

magnarum. Frater fratri, filius parenti, maritus
vuxori non semel conciliati. Totius vite acta detex-
ere quamplurimi; inter hos per plures nunquam
ante confessi: multi etiam quos pudor septuaginta
annis sacrilegos fecerat. Nutantes in fide seruati.
Multorum quoque animis fidei lux prima illata, e-
iurata hæresi, quam à parentibus hauserant; fue-
runt ij nimirum viginti quatuor. Fuit qui in Hol-
landia probrose iactaret, si sacram hostiam nanci-
sci posset, conculcaturum; is ad meliorem men-
tem reductus. Fuit qui libros hæreticos continuo
lectiraret, bonæ frugis igniculos identidem præ-
focaret, ad omne scelus spreto domestico moni-
tore grassaretur, voto etiam castitatis posthabito:
is quinquagesimum demum post annum sibi,
Matrique Ecclesiæ est redditus. Illud eximium.
Adolescens erat annorum viginti, in cuius animo
hæresis cum ætate creuerat: sororis monitu cre-
bro sollicitatus, tandem diem & horam confessario
dixit: non venit ad constitutum. Sed adest illi à
tergo Deus: eadem, qua venire debuerat, hora,
tribus vulneribus confoditur: memor ille proposi-
ti Patrem inclamat. Adest, confitetur, & animo
expiato, corpore quoque reualescit. Triginta an-
nis saga magicis operata, vnus è nostris hortatu an-
teactam vitam recognouit, & ignis supplicium æ-
quo animo tulit. Quibus nec concio nec monitio
profuere, adfuit Deus spectris quandoque immis-
sis. Continuis sex annis sacramenti quædam vio-
latrix, subito de nocte strepitu excitatur, auditque
vocem identidem ingeminantem, vti occultata
hactenus peccata detegeret. Puella annorum de-
cem adeo spectro infestabatur, vt nunc tota instar
trunci obrigesceret, nunc in aerem ad viti altitu-
dinem

dinem sublimaretur : fauces quoque ita præclusæ, ut supra Aue nihil posset exprimere, cui in posterum tranquillitas à confessione, & piaculari agnoscuit. Alij quoque aduersus dæmonum ludibria muniti. Quidam fide dubius, vita improbus, B. Matris visu & hortatu, ad meliorem vitam se recepit.

C O L L E G I V M
L E O D I E N S E.

EXEMPTI sunt rebus humanis duo; P. Ioannes Oranus Leodiensis, & P. Gabriel Rogerus; quorum ille variis in Societate muniis, per quadraginta quatuor annorum decursum, cum laude functus; vir salutis proximi percupidus, cum alternis diebus per quadragesimam conciones haberet, in morbum incidit, quo sensim gliscente, & naturæ vires superante, posteaquam multa singularis tolerantia exempla edidisset, animam Deo reddidit: Hic in fractus in gloria Dei promouenda, post viginti octo annos in Societate exactos, & ob diuturnos concionando susceptos labores, viribus corporis partim hydropisi, partim asthma, imminutis, horis canonicis perlegendis occupatus è viuis excessit. Mulieres quædam ab illecebrosorum procorum colloquio abductæ, nostrorum concionibus, & frequenti Sacramentorum usu, tantum peccati dolorem conceperunt, nihil ut prius modo habeant, quam ne aliqua occasione aduersus castitatem delinquant. Consimili exemplo virgo quædam, specie ipsa & genere nobilior quam vita, nostrorum sermonibus animum à noxa, corpus à
labe,

labe, quæ illi ex cognati blandiusculis congressibus imminēbat, vindicauit. Restitutiones nō leuis momenti factæ, quarum vna facile mille ducentorum florenorum fuit Hæresim abiurarunt duo, quorum alter annos quidem omnino sexdecim, alter quatuor & triginta, aut etiam amplius in ea perseuerauerat: ambo generali totius vitæ exhomologesi purgari, ac quieti ex perturbatis, securi ex timidis, Deo atque Ecclesiæ Catholicæ restituti. Obiere multi ignominiosam mortem constanti animo, qui priusquam cum nostris agerent, ad desperationem inclinabant. Hos inter duo, qui Hollandis meruerant, ob latrocinium comprehensi, capiteque multandi, nuncium heresi remisere prius, ingenti spectantium lætitia. Die qui D. Bartholomæo sacer, ad ædem nostrā accessit Serenissimus Elector, & Princeps Ernestus, in qua sub sacrificium (cui operam dabat R. P. Visitator) Collegij fundator declaratus est, insigni nobilium corona circumdatus. Peracto sacrificio itum ad refectorium, in quo id beneuolentię argumentū dedit, quod & assidere sibi P. Visitatorem, & Rectorem voluerit, & sua manu cibos ministrare. Principis epulum recreauit linguarum varietas, quas ad duodecim nostri, beneficiis familie Bavaricæ erga nostram Societatem declarandis, applicarunt. Epulum excepit drama breue & iucundum, in quo visus est D. Thomas Apostolus, ingenti vi pecuniæ ex ærario coacta, Regi Indiæ palatium quoddam cæleste exædificare. Res magnam & Principi ipsi, & auditoribus attulit voluptatem. Paucis post diebus Serenissimus Archidux Albertus, opem laturus Syluæducentibus, cum secundo Mosa nauigaret, ad nos exscendit; post missarum solennia, statario prandio in domo nostra à

Magistratu exceptus; datis beneuolentiæ erga Societatem non paucis indiciis, ad institutam nauigationem sese retulit.

C O L L E G I V M T R A I E C T E N S E.

MIRVM est quam frequens, hoc tam exultato rerum statu, discipulorū numerus fuerit: is enim magna parte anni ad sexcentimum accessit. Sodales B. Virginis, vt & superioribus annis, longo se asperatis nodo funiculis verberantium agmine, die Iouis sancto, supplicationem magno pietatis sensu habuerunt. Quibus ob ætatem ad hoc exercitium pietatis non patebat aditus, ij saccis induti, laminas ferreas circumgestarunt. Sodalitas doctrinæ Christianæ superiori anno instituta, & duorum Pontificum spiritalibus gratiis locupletata, hoc anno non mediocriter Patronorum numero & splendore aucta. Protector eius declaratus generosus Dominus gubernator. Directores Reuerendi Domini Decani sancti Seruatij, & B. Virginis: Prouisores vterque ciuitatis consul: Assessores quatuor ciuitatis Pastores. Quorum nomina palam enunciata, vt ciues intelligerent quibusnam res catechistica maximè cordi esset. Nec diu patronorum hic titulus absque emolumento fuit. Prima enim congregatione decretum est, vt Ludimagistri suos ad Catechismum committerentur, silentio compescerent; apparitores publici occulta ciuitatis loca lustrarent, & malò feriatos ad salutaris doctrinæ pascua cogerent. Per quadragesimam ad milites Germanos in portis excubantes

cubantes, exhortationes habitæ, quæ multorū an-
 norum confessiones elicuerunt. Quam dæmon
 crebrius instigabat vt Deo renunciaret, ei ritè per
 nostrum expiata molestus esse desiit. Legitimis
 matrimonij vinculis adstricti aliquot, qui ince-
 stuose diu vixerant. Excursum ad vicinum oppi-
 dum, magno oppidanorum commodo. Dux ipse
 gregis multis annis concubinæ amoribus teneba-
 tur, etiam tertio superiorum iussu dimissam, etiam
 quarto reuocauerat, adit domum noster, & quæ
 illi ostium, ei idem salutis viam aperuit. Nec mo-
 ra, post horæ vnus spatium abit ea, rebus obsarci-
 natis, eaque obtestatione, quasi in posterum nec
 viuum, nec mortuum amatorem suum reuisura.
 Duo primarij senatores statuerant iniurias mutuas
 iudicio prosequi, sed post auditum nostrum de re-
 mittendis iniuriis differentem, à iudicibus ad arbi-
 tros deflexerunt. Auxere ciuium pietatem san-
 ctorum reliquiæ Tungris, Maseyckaque proximis
 oppidis ad nos delatæ. Obuiam itum Ludimagi-
 stro sectæ Anabaptisticæ, qui se in multorum ci-
 uium gratiam iam insinuauerat, & pedem porro
 fixisset, ni instantius contra vrisset noster.

COLLEGIUM BRVGENSE.

PER diuersas vrbs paræcias habitis sacris con-
 cionibus, insolita in ciuium animis exarsit pie-
 tas. Nam sæuiente lue, non tantum in omnibus
 Collegiatis Ecclesiis, paræciis, monasteriis, Soda-
 litatibus, verum etiam vicis supplicationes solen-
 nes instituta, multis ex vtroque sexu nudis pedi-
 bus

bus eas prosequentibus, quos populi conatus, promouit sacerdos venerabile Sacramentum circumferens, & ædes peste infectas lustrans, procumbentibus in genua domesticis. Denique vicatim regionatimque lecti pueri, puellæque ordine ad sacellum D. Basilij, vbi asseruatur sacer Domini cruor, combinati & candidati, preces, auditoque sacro, cereos obtulerunt. Vnde factum creditur, vt pestis non tantopere sæuierit, quantum, humano iudicio pensitantibus medicis, grassatura putabatur. Sed non minus præclarum parthenij Sodalitij studium; nam inualescente lue, quinque sacra votiua in templo Collegij nostri, heroico plane concentu, celebranda curauit, atque ad placandam irati numinis iram, argenteam lampadem Deiparæ Matri, viginti septem librarum flandricarum, ad aram eius miraculis illustrem, insigni pompa & frequentia vouit. Ipso festo Circumcisionis præter ordinarium ornatum, & insignem concursum populi, liberalitate quorundam, collucebat templum ex cera virginea ad summam aureorum viginti. Accessere templo ornamenta, quorum inita summa mille septingentorum florenorum. Duodecim hoc anno ex iis virginibus, quæ nostris confiteri solent, & inter ea nobiles aliquot, Religionem ingressæ. Exhibuit iuuentus nostra comediam, huic temporis luctuoso accommodatissimam, quæ spectatori lacrymas excussit. Theatrum erat atratum, Niniuite ciliciis ad corpora induti, & cinere capita aspersa habentes, introducti. Nec agris publicè priuatimque nostrorum opera defuit: adiuti pauperes, extrema inopia laborantes, nõ mediocri pecunia. Hæresim abdicauit vnus. Duæ, quæ corpore quaestum faciebant, ad continentiam reuocatæ.

Pax

Pax inter huius urbis primarios coniuges composita, quorum simultates & concepta odia, parturiebant diuortium. Quidam, ut antiquum nomen dissolueret, est adductus. Et sua militibus in Castellis nauata est opera, hyeme perinde ac æstate, non sine magna itineris difficultate. Pasti aliquot diuini verbi, & sancti Sacramenti pabulo: quo exemplo exciti rustici, qui sine Pastore & Missæ sacrificio, iam multo tempore degebant, templum instruere, diuinaque officia solito diligentius obire cœperunt.

COLLEGIUM IPRENSE.

PUBLICÆ carceres, Nosocomia; priuatim egrivisitati. Communia pleraque omnia, sed tam cupide feruenterque procurata, ut ex iis colligi possit ad illustriora peragenda, non colonos, sed messem defuisse. Mulieres duæ in extremo positæ dubiam viâ iniissent, indigere viatici, roborisque ad extremam luctam opportuni, nisi noster in tempore remedia accurasset. Violatæ annis multis confessiones, de integro instauratæ. Hoc quoque memorabile. Procuratum est apud tenaces antiquarum consuetudinum, licet haud ad eum probandum, ut in Nosocomio, virorum à feminis paulo amplius secernerentur lecticæ, quæ nimium erant assitæ, magna vtriusque sexus aut verecundia, aut periculo. Non omnino nulla erga nos exstitit piorum eleemosyna. Templo lanx, cū guttis argenteis, ipsa quoque eiusdem metalli egregiè elaborata, sacrificio adorando attributa. Pecuniarium

quoque impendium non leue eidem templo decorando datum.

COLLEGIUM CORTRACENSE.

CORPORIS tentata hic quorundam valetudo, at animorum mutua charitas, & ad quoduis munus obeundum alacritas, sibi constitit. Eain hac vna de minoribus, quæ Societatē admiserunt, ciuitate, plebis & Senatus in nos propensio; quæ Collegio facile sex millium florenorum onus leuarit, templo variam iuxta ac elegantem suppellectilem septingentorum adauxerit. Quotidiana per sacrum aduentus tempus, obtineri concio non potuit haftenus: iam noster in æde primaria auditur quotidie, magna concurrentium auiditate. Ex quo fructum animarum non exiguum, propensionem in nos maiorem sperare licet. Statutis Iubilæo lucrando mensibus, tota fermè ciuitas ad nos affluebat, aut illius fruendi, aut generatim confitendi gratia. Matrona quædam, occasione Iubilæi visura confitentes, sacellum ingreditur: curiositas illi salutis fuit. Confessionis iniecta mente, num vnica vitam omnem expiaret, diu secum & cum Deo luctabatur; adeò vt extrema corporis inquietudo iam sedentis, iam vicissim assurgentis, alternantem animi fluctuationem proderet: cum ecce altrinsecus sacerdoti adhærere videt duos Angelos, illum cacodæmonem horrendo vultu, nigroque fuste ne accedat interminantem; hunc beatum Angelum aspectu speciosum, albis indutum, virga item alba, vt accedat, inuirantem. Paret illa, nec paret,
in

in alterum diem rem totam differens, & dum nocte secum vitæ actus retractat, tartareum hocce monstrum sub aspectum redit ferocientis habitu, iamiamque afflictæ vim apparantis. Quid agat? saluari metu pavitans moras abrumpit; & sacerdote accersito expiata, omni molestia liberatur. Virgo maligno spiritu, veris subinde furiis acta, insomnes ferè noctes agitabat, vocatur sacerdos noster, a quam infirmæ lustralem aspergit, & bene precantibus eam verbis prosequitur. Quietem igitur accipit noctibus aliquot, at perpauca; non multo post tempore recurrentibus furiis. Postquam quieti conciliandæ incassum tentata plurima, redit noster, & iterato remedio, cum quiete facilem vna somnum virgini restituit, obstupescente familia. Alia salutis prodiga, ob continuas maligni hostis molestias, saniori menti reddita. Familiæ aliquot, ut in vrbe, ita vicinis in pagis, depositis odiis & similitatibus, quæ cum graui multorum offensione & dolore fouebantur, in gratiam mutuan & cum Deo redierunt. Ex adulterio, pellicatu, quin & incestu nefando sacrilegoque, non pauci per nostros adiuti & crepti; sacrilegæ per annos aliquot eorundem confessiones emendatæ. Mulctandis rogo veneficis, ut consuleretur, dies & noctes totas allaboratum, nonnullis ad criminum detestationem, & salubre pœnitentiæ remedium perductis. Chartæ peregrinis atque ignotis characteribus conscriptæ, malefica superstitionis instrumenta, quibus vita beata & immortalis promittebatur, è manibus excussæ.

COLLE-

COLLEGIUM
GANDENSE.

SACERDOS vnus è viuis excessit, accedere qua-
tuor. Concurfus ad ædem sacram solito maior.
Multorum illæ voces & querimonie, angustiis sese
templi prohiberi, quo minus confiteantur, ac com-
municent; vt mirum esse non debeat, vix iniri pos-
se summam eorum, qui totius antea actæ vitæ vene-
num euomuerunt. Multi exteri Hispani, Galli, do-
mi, foris, & in Xenodochiis, auditi. Abstractæ mu-
lierculæ aliquot à scædo corporis quæstu, eadem-
que ad insigne castitatis studium euectæ. Non pau-
cæ, neque illæ vulgares, in religione orthodoxa
confirmatæ. Sed hæc fortassis vulgaria, quæ se-
quuntur omni memoria dignissima. Aliquot viro-
rum nobilium filia, stupente vrbe vniuersa, om-
nem corporis ornatum abiecere; ac nunc quot
hebdomadibus, in templo nostro communicant.
Consulis filia vix dum nonum decimum egressa an-
num, diuino prorsus instinctu Patrem adiit, obse-
crauitque sibi vti liceret, spreto mundo, Deo va-
care. Pia filie petitio Patri lacrymas excussit, &
consensum; tum illa, age mi parens, & torque è
collo detracto, ex illo, inquit, mihi calicem confa,
vt ex eo mihi salus propinetur, quo ipsa mundo
aliquando ludibriū debui: quinimo, respondit pa-
rens, tibi habe catenam, nec tibi, nec Deo, aliunde
curato calice deerimus. Accessere ad supellecti-
lem sacram scyphus argenteus non inelegans, duo
candelabra ramosa è tholo pensilia, nec non fron-
tale sericum coloris violacei; vna quoque, quæ la-
tere

tère maluit, reditum annum nutriendę lampadⁱ consignauit. Neque domi tantum laboratum. Nostri frequenter ægrotis in Nosocomio solatio fuerunt, inuentaque ratio rem diuinã, iamdiu intermissam, in carcere restaurandi. Ad locum quendam citatis equis euocatus Pater, grauem difficultatem, & quę mala nec pauca, nec modica minabatur, haud difficulter explicauit & dispulit. Incredible dictu quanta in iis locis lætitia, omnium animis oboriatur, dum nostros vel eminus aduentantes conspiciunt.

COLLEGIVM.

INSVLENSE.

HÆRESI eiurata, non pauci nomine ad militiam Christianam dato, sub Ecclesię signa se receperunt, nouo sacramento melioreque stipendio obligati. Ex iis non nemo, qui medio in sinu, & ipsis præcordiis (quod perniciem augebat) occultatum diu noxiale venenum fouerat; vt primo in congressu discrimen per nostros agnouit futurum, tanto se expeditum malo, diuinis in posterum rebus tradidit sanctius imbuendum, & iam totus noster est. Tanta vis fuit veritatis, vt vix ad manus cum esset ventum, dari sibi ipsa impulerit manus. Alter iam quadragenarium excedens in medio Gebennæ lacu eductus, educatusque, arrepta fidei tabula Gebennam simul, gehennamque euasit; felix, qui, quod vitæ supererat, vt benè moreretur, inuenit. Ab hoc non errore, sed exitu dispar, tertius fuit, qui nuper sub Hollando stipendia meritis, honestis quidem illę parentibus oriundus, sed non

non æquè Catholicis, fluctuabat ergo, imo pende-
 bat animi, adeoque fidei erat incertus, vt de qua
 secta esset, nec ipse quicquam haberet certi: ve-
 rum in viam illè nostris reuocatus, nouo fidei sa-
 cramento, meliorem in Christo militem auctora-
 tus est; vnde factum, sententiam vt mortis, quam
 horrebat ac detestabatur prius, tentataque sæpius
 fuga declinare consueuerat, iam non æqua tan-
 tum, sed perlubenti perque constanti mente susti-
 neret. Sed enim, ecce tibi dum restim tortor circa
 palum humi de pactum contorquet, in partes illa
 diffilit: diceres factum vt morituri constantia fidei-
 que constarent. Hic reus inter istos agones, ac vitæ
 necisque angores, cum subsidisset paulum semi-
 uiuus, quam palpitantibus atque defectis manibus
 crucem gerebat, sursum tantum non præfocatis
 faucibus, ad mortem, plusquam mascula virtute ex-
 osculari adlaborat. Affecit ea res, vt lacrymas vix te-
 nerent, quotquot istuc aderant, quod duplicato ma-
 xime supplicio periret ille, flore venustissimo fron-
 tis ac ætatis iuuenis, valenti corpore, ingenio viui-
 do, iudicio peracri. At, quæ hominum constans est
 inconstantia, perdita semel ac profligata vita spem
 frugis ademerat melioris, quæ vna ad libertatem re-
 quiri videbatur. Enimvero bonam abrumpi vitam
 satius, quam diu viuere non bonam. Tantum de
 Hæreticis. In melius etiam mutati catholici. Bini
 coniuges inualido connubio, per plures viginti an-
 nos abusi fuerant, licito tandem vinculo cum suis
 quisque copulati ac firmati. Ingrauescente hic lue
 pestifera, tanquam concusso diuini furoris flagello,
 mira ad propitiandum numen facta mutatio mo-
 rum, sacrorumque instauratio. Supplicationes per
 vicos, & compita singula ciuitaris, non sine sancta
 paræ-

paræciarum æmulatione, ad multos dies magnifico apparatu, pompaque peraugusta frequentata. Ac ut nihil ad pietatis studium deesse posset, verba ad populum peropportuna à nostris habita in omnibus templis vr̄bis. Fuit etiam hoc tempore proprium simul ac periucundum, audire pueros è nostra potissimum disciplina, passim flexis genibus, manibusque passis, Beatæ Virginis sacra cantica personantes, vbi diuersis in locis visuntur erectæ ipsius imagines. Habet quoque illud alterum vsurpatum, contagioni auertendæ haud parum pietatis, quo impensis in commune partitis, eiusdem vicinæ domus, qua plateæ patent, cereolo ambiuntur oblongo & tereti, qui deinceps vt præluceat, solenni ritu venerabili sacramento, tanquam alexiaco deuotus ac sacer offeratur. Iubilæi bimestri à S. D. N. Clemente VIII. opportune per Belgium indulti, tantus ruricularum fuit ad nos confluxus, vt in singulos plurimum dies, in templo nostro supra ducentos sacrosanctam Eucharistiam participarint. P. Gabrieli Rogerio, qui complures annos in æde prima egerat Ecclesiasten, magnamque se mentem Christo fecerat, iamque à nobis alio commigrarat, vnde & ad cælos euocatus est; publicè inferiis institutis, à Canonicorum Collegio, & D. Mauritij Curato, parentatum. Hæc in vr̄be. Excursionibus ad pagos adiacentes, qui multi & frequentes sunt, pari multorum bono steterunt. Noua Collegio huic colonia primum adiuncta est, ad quam missio fuit perquam utilis. Stregræ municipium est. Flandriæ, propter Lisam, haud multum infrequens. Ab Insulis sex leucis abest: à fide olim abfuit haud paulo remotius. Quare Gebennæ minoris, non tam falso, quam vulgo nomen obtinuit.

nuit. Sed fenticosus hic ager fidei farculo à noſtris diligenter expurgatus. Reditum eo diebus, qui venerabili Sacramento feſti, deuotique ſunt. Vidimus iterum magno cum gaudio non irritos fuiſſe iactus; meliore iam terra pleniusque culta quam vnquam, plures ad ſacroſanctam ſynaxim adierunt; quod id ipſa dierum feſtiuitas poſtularet. Octauus, quo ſolemnitas hæc claudi ſolet, licet iſtic nundinarum eſſet, feſtus dies tranſactus tamen eſt, pomeridiana luce, feſtiuo admodum vicorum inſtructu nec non hominum concurſu grato. Per pueros ſphæularum prelatoriarum, ac iconum, quæ exulabant, reductus ac reſtitutus eſt vſus. Curatum etiam, vt lychnichus penſilis coram ſacra Hierarchya perpetuus ardeat. Iam quoniam ſe extra muros vrbis effuderat quoque hæc animarum lues, (ſerpit enim eo facilius, quo indulgentius hoc malum) ad vicina etiam loca à noſtris excuſſum, & nonnulla meſſis facta. Hic ad Liſam Parthenon eſt, (nomen loco dedit) Religioſarum ſancti Bernardi regulam profeſſarum. Eas noſtrorum exhortationes eò ſalutis promouerunt, vt propemodum vniuerſæ ſe, ſuasque actiones ad calculos reuocarint. Iam ſe Religioſas demum norunt.

C O L L E G I V M V A L E N C E N S E.

VNvs nobis morte ereptus, Henricus Briſſel Lotharingus, ipſo, qui D. Henrico ſacer, die: qui hoc eodem anno vota coadiutoris temporalis formati Deo nuncuparat. Hic quadragenario maior, ita e viuis exceſſit, vt magnum nobis ſui deſide-

desiderium reliquerit, ac virtutis exemplum. Vir erat eximia integritate, excellenti studio instituit ac regularum, Christianæque humilitatis ac feruida caritatis exemplo memorandus: in omnibus muniis sese ad agendum, & patiendum egregie paratum semper præbuit; omnia vnus amplecti, omnia exequi officia voluisset: & sane vix fuit functio externa, in qua feruidum diuino igne animum, & lacertos torosos non omnibus probavit. Prohibeor persequi pluribus, quantum calcar nostris ad perfectionem addiderit, quantum admirationis reliquerit, raris solidarum suarum virtutum exemplis. Pagi circumuicini à nobis sacris concionibus, catechismis, reliquisque Societatis officiis non mediocriter adiuti. Complures nostrorum industria & opera, ab animorù interitu & periculo emerferunt. Argumento est (vt de multis vnum alterumue perstringam) quod dissidentium similitates, quarum exitialis timebatur exitus, sint penitus sublata, ingenti dissidentium, atque adeo præcipuorum ciuitatis bono. Addam aliud. Vir, adeo pertinaci animi dissensione, cum vicinis contendebat, vti desperata in perpetuum concordia, omnia minis & terrore miscerentur; horum faucibus animis vnus è nostris sacerdotibus adeo feliciter medicinam fecit, vt veteribus offensionibus sempiterna oblivione deletis, dexteras propalam darent beneuolas, & irent in amplexus mutuos, summa consensione, manantibus gaudio lacrymis. In virgine adolescentula, confessionis in templo nostro, & sacrae communionis frequenter à se vsurpatae miravis exstitit; Huius eximia specie captus impurus adolescens primi nominis, castum animum omniratione & technis sollicitabat, cum interim illa, a-

nimo

nimo in castimoniam obfirmato, impudentiam hominis constantissimè repelleret. Sed inflammavit ardentius iuuenem, virginis obstinata castitas, votoq; obsignata. Euincit igitur muneribus vicinæ domus ancillulam, vt se per tectum in amatæ domum immittat. Paret illa, & monstrata via, clancularius, dum adnoctescit, in cubiculum virginis irrepit, seseque abdit quam occultissimè. Ascendit mox virgo, fraudis incicia, vt cubitum concederet: fusisque pro more vespertinis precibus, cœpit præter solitum tremiscere, nunc hâc nunc illâc circumspectare, & perspicacis instar columbæ, vel umbram timere accipitris. Castigat subinde imbellem animum, & fortis esse adlaborat metu discusso, frustra; crebrescit horror, geminatur metus, virginici pudoris vel præcursor, vel comes. Tandem illustratis cubiculi angulis, castitatis insidiatorem sub lectica abditum reperit. Exilit ille blandiens verbis, lasciuiens habitu; Non tulit petulantiam Amazon christiana, & arreptum candelabrum tam altè in hostile caput impegit, vt domum vix viuus euaserit. Post menses aliquot per sanato capitis vulnere, gliscebatur in amatore pectoris vulnus perniciosius. Vertit itaque se ad artes, & consulto mago virginem expugnare conatur. Semel, bis, tertio amatorios pulueres, animorum philtrea, chartas peregrinis characteribus exaratas, virginis vestibus, libro, cubiculo, inseriuit. Sed interno monitore tuta virginitas virtutem, fraudem semper detexit. At ne sic quidem effrenis amor steterit; dum contra artes magicas, contra blanditias inuidum animum spectat, vi virginem aggreditur. Captata solitudine, cum parentes abnoctant, clancularia clauæ ad cubiculum peruadit, vbi virgo strato se dedit, fauentibus

uentibus tenebris prorumpit à latebris, circum-
 stat ceu raptor ad agnam, ceu lupo ad prædam.
 Quid faciat pauida columba sub vngue accipi-
 tris? inclamet? nullus exaudiat; gemat? non is
 mouetur incestus amor. Luctetur? sed certa stabit
 ab hoste victoria. Itaque iam non de morte dubia,
 sed de pudore trepida, animum ad virtutem parat,
 ad artes vertitur, vacua præsidio, Deo plenior.
 Habet & suas artes ingeniosa virginitas, & inermis
 ipsa armatos nunc strauit, nunc exarmauit. Quid
 agimus? inquit tacita, nisi prospicimus, captiua vir-
 ginitas; votum est mori, sed metus est desforari.
 Est in virgine vulneri locus, non est contumeliæ.
 Ergo de testamento armata, dum in Iudith velut
 obsecundante benè successit exemplū; Age, inquit,
 pertinax amator, dum castæ, mihi, esse non licet,
 liceat esse cautæ. Erit viriusque famæ consultum,
 si pestulus foribus obdatur, ne serò domum reuer-
 tens ancilla amores istos turbet, vel infamet. Pro-
 uidè, subdit, insanus amator; sed comitata inquit,
 ibis, ne solitos ludos agas. Præit illa superinducta
 subucula, præhensat comes laciniam, & dum per
 tenebras gradiuntur, primoresque fores virgo ten-
 rat; raptim aperit, è manibus elabatur, in medias
 plateas sese proripit. O prouidam castitatem! quæ
 ne capra quidem, capi potuit. Ita demum elusus
 adolescens, dum metus amorem, infamia deside-
 rium vincit, infamia ad breue tempus destitit; Ad
 tempus inquam breue, nam cum hac ratione se ni-
 hil proficere videt, ad alias artes conuertitur, ma-
 gicis incantationibus spiritus quosdam malignos,
 per virginis cubiculum, nocte obambulare facit,
 qui metum nocturnum incutiant. Vbi rem ad no-
 stros virgo retulit, consilium accepit, vt omnes
 cubiculi

cubiculi sui angulos diligenter excuteret atque e-
 uerret, si quod forte signum magicum alicubi
 proiectum esset: nihil inuenit, nec cessauit noctur-
 na illa illusio donec ipsa velut diuinitus inspirata,
 oratorium, quod in cubiculo habebat, examinans,
 cæsum altari suo domestico impositum cande-
 labro eximit, ibi videlicet philtrum reperit candela
 ab inferiori parte insertum; erat autem filo cir-
 cumuoluta scedula chartacea, in qua puluis nescio
 quis, ac atra quædam bestia inclusa erat; ancillam
 accersit, & diabolicum instrumentum vt in flumen
 projiciat mandat, grauius aliquid verita si in ignem
 coniectum fuisset, vt aliàs. Detecta hac fraude o-
 rationi se dat, Beatissimæ Dei parenti, ac sanctæ
 Ursulæ, cui imprimis deuota est, enixius se com-
 mendat. Res mira! audit velut magnum agmen ac
 confertum, moderato gressu per cubiculum suum
 pertransire, & horrescit quidem primo auditu, se-
 cumque deliberat num descendere velit, triste ali-
 quid suspicata; tandem ad ianuam cubiculi aduo-
 lat, sed sentit se impediri quo minus egrediatur, &
 mox timorem omnem ab animo abstergi, tantam-
 que consolationem duarum horarum spatio per-
 cepit, vt virginum agmen, ac virginum reginam,
 sponsumque virginum eò aduenisse, etsi oculis nõ
 cerneret: ex admiranda odoris fragantia, sed præci-
 pue ex inusitata illa mentis dulcedine, certissimè
 cognosceret; venit postea seu sponte seu vocata
 ancilla, & aperto ostio mox admirabunda quæ fuit
 vnde tam admirabilis odor, cui similem nunquam
 esset experta, prouenisset. Dissimulans prudens
 virgo, & secretum suum sibi seruans, sermonem
 diuertit & abire iussit; & quidem is finis fuit no-
 cturni illius tericulamenti, sed nondum certami-
 nis

nis finis, quem felicem vt speramus proximis animalibus, cum eum intellexerimus, reseruabimus. Mulier quædam internis peragitata terroribus, & peccatorum forte molesta conscientia pænè furebat: hæc nostri sacerdotis hortatu, cum crimina confessione expiasset, conquieuit, & sic solatium mali ac remedium inuenit. Tertia quæ è peccatorû cæno & salebris, ob interfusum sæcularis luxuriæ æstum, non poterat eluctari, cum industria nostri sacerdotis ad sacram exhomologesin esset adducta, & sacro post epulo refecta, ita in bono perstitit perstatque, vt facile appareat quantum momentum sit apud Deum, digne hæc sacra mysteria obire. Cœpimus hoc anno (quod annis viginti, quibus Societas hic sedem fixit, non fuit concessum) obire scholas, in quibus prima rudimenta literarum traduntur, vt christianæ disciplinæ capita simul edoceantur præcipua: quod primoribus ciuitatis vnicè probatum.

COLLEGIUM

MONTENSE.

EGREGIA nostrorum eluxit solertia, qua in salutem & perfectionem proximorum sedulo incubuerunt. Numerus imprimis eorum, qui conscientie maculas pœnitentie sacramento eluerunt, & mysteria corporis & sanguinis Domini perceperunt, solito longè fuit auctior. Inter eos quam pluri cum viri tum femina, replicata peccatorum memoria, sarcinam totius vitæ deposuerunt, expressis iis etiam, quæ quadraginta & sexaginta annis grauissima reticuerant. Dissidentium animi ad

Q. 9 2

con-

concordiam reuocati; quique graui & iam inue-
 terato sese odio prosequerantur, atque ad eadem
 spectabant, erroris ab inuicem petita venia, ardi-
 ori sese amicitie vinculo colligarunt. Vir qui se ab
 vxore & thoro, & loco disunxerat, ad eandem ma-
 gno conscientie bono est reductus. Femina, quæ
 per alterius imprudentiam in ignem lapsa fuerat,
 atque ex combustione mortura, offensionem ad-
 uersus alteram pertinaciter retinebat, eam tandem
 vt remitteret, ac Christi Domini amore condona-
 ret, est inducta. Duo è diaboli laqueis educti, quo-
 rum alter iam collo laqueum iniecerat, alter despe-
 rationis barathro absorptus, sese demonibus deuo-
 uere obdurato animo statuerat; quibus à confes-
 sione mira animæ serenitas est consecuta, omnisque
 morbi grassatio conquieuit. Alia annorum quindecim
 continua corporis ægritudine conflictata, vix
 manducare, vix valens incedere, Beatæ Virginis ope,
 quam vnus è nostris consilio inuocauerat, sanitati
 est reddita. Sodalitas vtraque sub tutela Virginis
 Deiparæ, virorum iuuenumque flore non infre-
 quens, viret vigetque, ac rosæ instar suaueolentis,
 inter aculeatas obloquentium linguas, suauissimum
 vite & virtutum odorem ad omnes transfundit. Ad
 Collegii dotem, quadringentorum circiter florenor-
 um accessio facta est. Sacrum item templi instru-
 mentum variis ornamentis, quæ mille quingentis
 florenis æstimantur, locupletatum.

COLLE-

COLLEGIUM
WINOGIBERGENSE.

NOSTRORVM non domi tantum, sed & foris ardens animarum studium, longè lateque flammam sparsit. Atque vt omitram Concionum, Catechismorum, Confessionum amplam segetem ac messem, quæ huic & aliis Collegiis communia: peculiare tantum huic agro spicas in fasciculum cogam, cui beneficium potissimum stetit, eradicato omni aconito hostilitatis, & pungentibus odiorum rubis. Composita igitur inter primates lis, quæ octodecim annos tenuerat, ea dissidentium pertinacia, vt mutuo alloquio & aspectu se non dignarentur; dixissent insuper se malle fame intermori, quàm ope mutua iuuari. Quod sequitur, vt maioris operæ, ita fructus quoque vberioris. Aliquot iam annorum simultates fouebant inter se duo nobiles, & à verborum aculeis ad ferri aciem ventum fuerat, ac summa virinque contentione, causa in Senatu Gandensi agebatur. Multos viros primarios, ac ipsum quoque Ipreensem Episcopum res hæc habebat sollicitum, occasionem nactus, superioris consilio, ad vtramque partem emolliendam pergat sacerdos vnus è nostris, qui primis horis, ita parum æquis ad conciliationem animis eos reperit, vt non aliorum modo, sed suo etiam iudicio aduersissima quæque citius conciliasset. Resumpto tamen animo eo vtrumque permouet, vt petenti veniam dare aduersario polliceretur. Sed qui primus rogaret, id verò controuertebatur. Quid multa? altero ad Ec-

Qq 3

clesiam

clesiam ablegato, ad alterius Castrum pergit no-
 ster, Dominumque familiariter eò vt se conferat,
 inuitat, & quasi manu ducit, nihil fortasse minus,
 quam quod gerebatur suspicantem, mirante po-
 pulo tam insolita hora templum peti. In ipso ita-
 que choro, ante venerabile Sacramentum se pro-
 sternit noster, & cum se orationi nonnihil dedis-
 set, vtrumque ad se vocat simul cum Pastore, &
 causam aduentus exponit, sed neuter induci potu-
 it vt sibi ignosci peteret, & ad iurgia res tendebat.
 Cum subito noster à circumfusa turba omnium
 delictorum, si quid fortè in eos patrasset, veniam
 petit, & cum rubore adstantium audit, nihil se in
 eos deliquisse, tum rursus ad vtrumque; ecquid er-
 go in eo difficultatis, vt ignosci sibi quis perat,
 si quid deliquerit? & ad nobiliorem conuersus,
 tu, inquit, sapientia & exemplo præi, quem
 præis honore; an non doles, si quam parti ad-
 uersæ iniuriam intuleris, tibi que ignosci petis,
 & pacem quæris? Cui cum ille annuisset, dolere se,
 velleque cum omnibus amicè agere; totidem ver-
 bis alterum interrogans, idem responsum promp-
 to ab eo animo accepit. Quibus benè precatus ad
 Castrum cum omnibus pergens, pacis symbola,
 dexteris interiunctis confirmavit; qui concordi-
 bus animis deuincti, iam amicè inter se agunt. Hoc
 anno ipso die Epiphaniæ, instituta Deiparæ Virgi-
 nis Sodalitas, maiores inter & studiosos, quæ qui-
 dem paruis initiis cœpta, splendore suo ac pietate
 præcipuos quosque ad se traxit, ac in eam rem spi-
 ritales gratias Reuerendissimus Iprensis elargitus
 est. Impensa & vtiliter carceribus cura; furti reus,
 cui laqueo vita erat finienda, salutaribus monitis
 informatus, ea pœnitentis animi signa dedit, vt
 grauiores

grauiores etiã pueritię errores populo aperuerit: vix octauum annum agens, ob contumaciam à matre increpitus, furiali dementia lapidem in matrem impegerat; quod factum cum pater alter dissimularet, non dissimulauit Deus, facinorosa dextrã tremore immisso, cui non nisi à supplicio finis fuit.

COLLEGIUM LUXEMBURGENSE.

HÆc Residentia, totius Ducatus flagranti desiderio, & amicorum nostrorum ingenti congratulatione, tandem in Collegium mutata, vberiores in posterum, vti speramus, Deo propitio fructus proferet. Nunc primitias habetote. Qui habitant in hoc nouo Collegio, omnes bona utcumque sunt valetudine, & solidarum virtutum, tam in se quàm aliis augendarum, studiosi. In proximis iuuantis salutaris opera posita est, tum doctrinę sacre exegesi tribus in locis ciuitatis; tum concionibus fructuosis frequenti in auditorio. Milites præsidarij plures quindecim labe Lutherana aspersi, illisque in locis educati, vbi nullum Christianæ religionis viget exercitium, catechesi præuia fidem catholicam amplexi sunt. Itum identidem ad loca stationum, simulque eorũ egestati, liberalitate quorundam ciuium, nostrorum commendatione subuentum. Calendis Octobris Deo auctore, scholis initium dedimus. Cantatum eodem die solenne sacrum de Spiritu Sancto, Abbate Munsteriensi sacris operante corã Illustrissimo Principe ac Comite Mansfelt, Consilio, Senatu, aliisque honoratissimis viris. Habita quoque oratio docta & elegans in laudem

beralium artium, quam drama festiuum excepit, non sine spectatorum applausu. Eluxit & hoc anno Serenissimi Archiducis munificentia, quinquies mille & sexcentis florenis, ad antiqua nomina expungenda, attributis. Auximus & prioratu Aqualia à morte Do. Linden, qui Ecclesiæ Cathedralis Leodij Decanus, eo hæcenus fruebatur. Ea vero Comitis Mansfeldij in nos est beneuolentia simul & beneficentia, vt sacellum nostrum quotidie ei à sacris sit, quod insigni quoque propetasmate adornauit; domus vero ita curæ, vt sæpe, si qua re indigeamus ipse prior interroget, duobus nuper vini vehibus inopinato submissis. Coemptæ quoque vicinæ domus duobus dalerorum millibus, & quingentis, priores angustias dilatarunt. Inter pretiosam suppellectilem, quæ hoc anno sacratio accessit, casulæ quatuor, cortinæ acu pictæ, tabulæ opere phrygionico, paropsis cum duobus pocillis argento ductili, coronæ sericæ, & quod omnia superat, sacrosancta aliquot ossa sacra, viua olim Spiritus sancti habitacula, ex Vbiis nobis allata, magnaue pars ex ossibus Sanctæ Barbaræ, Reuerendi Abbatis Epternacensis singulari dono.

C O L L E G I V M A T R E B A T E N S E.

TA N D E M post trium annorum residentiam, aperta sunt initio tres classes octauo Aprilis, incredibili omnium ordinum lætitia. Id declarauerunt tum publicæ congratulationes, tum pastores omnes, ac diuersi Religiosi, qui pro concione hoc beneficium, & institutum nostrum plenissima commen-

commendationis oratione collaudarunt. Recensiti primo die ducenti discipuli: In presenti supra trecentos quinquaginta numerantur; duplicato futuri numero si loci angustia paterentur. Iuuentus acri, imperterrita, & martio est ingenio, docili tamen, & ad literas propenso. Exacto semestri, sub primam studiorum renouationem, datum drama de institutione Arcadij Cæsaris, sub disciplina Arsenij, argumento in speciem breui, sed eo magis admirabili, quod perquam magnifico apparatu, nec non poeticarum inuentionum, instructionumque moralium eximia varietate, eleganti iuuenturis actione, quatuor horas & amplius ita detinuerit spectatores plebeios, ac litteratos (quorum hic ingens, sicubi, est numerus) vt post distributa ex Senatus munificentia præmia, clausa scena & applausu dato, hianti ore sisteret quisque, loco moueretur nemo. Conciliabant auctoritatem ipsa illustri Præfecti vrhis aera, viri vt maximæ apud Atrebatenses auctoritatis, ita nostri ordinis amantiissimi, Reuerendi Domini Abbatis Vedastini, Cleri, Consilij Arthesiæ, totius Senatus, deniq; lectissima doctorum hominum corona. Senatus ipso die cum honorarijs muneribus Societati gratias egit, & eadem hebdomada populi conuentum indixit, in quo ex Senatusconsulto, Consiliarius ciuitatis necessitatem ædificandarum à fundamentis classium, cum aula ad scholasticas exercitationes necessaria, ita exposuit, vt omnes, nemine excepto, annuerint. Porro cum ratio inueniendæ pecuniæ, exhausto iam arario publico difficilior appareret; ciues voluntarie polliciti sunt se, quod commodo cuiusque fieret, vtendam ciuitati pecuniam, sine vlla profus temporarij vsus æstimatione, daturos. In-
terca

terea ad Scholarum vsum vicinæ ædes partim à Senatu conductæ, partim aliæ à Reuerendo Domino Vedastino cõemptæ, ac primum quidem vsibus Societatis concessæ, iam etiam non sine diuina prouidentia donatæ. Res memoria digna. Adium dominus rogatus vt eas elocaret ad tempus, recusauit; venales exposuit. Facta per Commissos abs Principe Arthesiæ Consiliarios pretij æstimatione, pretio non stetit; Ad Mechliniense (id est supremum in Belgio Concilium) turbulentus appellauit. Indicta domi, iunctis precibus, sacrificia; Ecce tibi, postero die, quo nimirum autoritate Concilij, rogante ita Senatu, nõ sine vario, vt fit, plebeculæ rumore, domo sua erat excludendus; bene mane mitis ac placidus, vir alioqui pertinax, significat nostris sua se domo sponte cessurum: atque ita domus ad nostros vsus accommodata, atque a deo à Præsule Vedastino Societati deinde data, futuro Collegio pernecessaria. Ita nimirum obstinata viri voluntas, dum noluit vt sua domus ad tempus Iesuitis concederetur, occasio fuit, vt eisdem non sine diuina prouidentia donaretur. Munifica profecto est huius Præsulis in nos beneuolentia. Scenographiam omnem fururi, quod nobis suis sumptibus meditatur, Collegij, dum Societas ei ostendit, primum de ea sententiam ipse suam aperuit. Ceterum Patres, inquit, iudicate quid è vestro sit comodo, mihi perinde est, vobis enim ædifico. Aucta insigniter voluntariis piorum elemosynis suppellex domestica, libraria, sacraque. Illustris Marchionissa de Roubay hic moriens, quater mille florenos partim Atrebatensi, partim Valencenensi Collegijs, testamento legauit. Comes Barlaymontana Gubernatrix Arthesiæ, & eius

soror

soror, nobiles Heroinæ, pretiosis sericis altare exornarunt. Ea est iuris peritorum beneuola in nos promptitudo, vt quotiescunque consultandi gratia ab huius, aut aduentantibus aliorum Collegiorum patribus adeuntur, omnibus sese confestim expediant, & qua licet sibi ratione, non lucri sed honoris (sic enim loquuntur) sui causa satisfaciant. Eos spiritali, vt possunt mercede, compensant nostri. Diebus sacris habitæ à nostris hominibus semper in quinque, aliquando etiam sex locis conciones. Vna statò loco, copioso populi & honorato primorum auditorio, quod durare in tanta aliorum concionatorum frequentia, ipsimet Atrebatenses, vtpote sua ipsorum confessione nouitatis auidi, demirantur. Excursum crebro foras, neque neglecti pij sermones ad sacras virgines; & de more, statis diebus, dictum in Capitulo Cathedralis Ecclesiæ. Mala & inolita ab omni memoria insanientis popelli consuetudine, in plerisque locis incunte quadragesima, ridiculum plane ac monstruosum ex eminenti fenestra, ipsius quadragesimæ simulacrum exponebatur; quod deficiente ieiuniorum tempore, sensim quoque, non sine spectantis populi gaudio risuque, deficere videbatur: Eius rei inter Christianos indignitatem, ante ipsos ieiuniorum dies proposita parabola, ita noster concionator gratiosè & efficaciter reprehendit, vt Senatus, edicta auctoribus graui mulcta, eam consuetudinem sustulerit. Complures de Iubilæo sermones, compluribus occasione fuere, vt iter Bruxellense susciperent. Vno die, Atrebato mille facile communi rumore discessere. Bethunia (oppidum est Arthesiæ) sacerdos noster profano die, per celebri frequentia ad duas horas, relicta auditoribus

ditoribus

ditoribus magna diuini verbi aviditate, ita de Iubilæo concionatus est, vt testibus Pastoribus ac primariis quibusque, Bethunienses institutæ à plurimis Bruxellas peregrinationis, cum fateantur auctorem, ac etiam non pauci, qui alioqui illam profectioem non erant suscepturi, eo nomine sacerdoti nostro gratias agant. Cæterum cum datæ sine fere quotidie aures pœnitentibus, tum maxime tempore Iubilæi, quo rusticani plurimi, vel ex Gallia confluentes (quoniam Bruxellas adire non poterant) plerique omnes generali se confessione expiarunt, nec sine deliquio non pauci, propter susceptam aut ieiuno stomacho, aut ætate decrepita peregrinationē. In ijs vetula interrogata, cur cum in pago suo indulgentias consequi posset, tantum laboris infumeret: respondit vt solent Arthesiani, cordata sane voce: Imo verò si Roma mihi foret adeunda pro tantæ gratiæ consecutione, Romanum iter hac ætate subirem. Vir vnus cum sibi, tum domi tum in itinere, videretur vnde quaque à dæmonibus obsideri, atque adeo possideri, ad domum nostram avidus ac turbulentus accurrit, institutaque confessione generali, ad sanam mentem omnino redijt. Visitati de more ægri, lustratus carcer, in eo iuuenis desperabundus sibi laqueum iniecerat, parumque aberat quin strangularetur, nisi nescio quo surdo strepitu exciti carceris comites, & ipse custos interuenisset. Rogatu Senatus eo aduocatur vnus è nostris, hominem infano similem reperit, iubet reliquos præsentem misello litanias recitare, recusat ille horribiliter exclamans, licet iussus orare cum reliquis; ad confessionem animatur, renuit, dæmonem sese videre in sede sacerdotis asserit. Confessus tandem aliquando, animo

mo æquior factus refipuit.

RESIDENTIA BRUX-
ELLENSIS ET MIS-
SIO CASTRENSIS.

LICET domus nostra nuper dumtaxat cœpe-
rit Collegij titulo gaudere, nihilominus, quæ
Dei gratia fuit, eos hæcenus bonorum operum
fecit progressus, qui etiam à iam diu formato Col-
legio expectari possent. A Iubilæo exordium su-
matur. Inchoatum est istud operosè admodum in
primaria vrbs nostræ æde, inter ceteros sacerdo-
tes, ab octo Societatis nostræ Patribus, ita postu-
lante Illustrissimo Domino Archiepiscopo Me-
chliniensi, duos continuè menses residentibus à
matutina luce, in vespertinum crepusculum, dua-
bus vix horis interiungentibus. Totidem & plures
in sacello nostro exteriori, longè verò plures in sa-
cello domestico atrijque ædium nostrarum, aliunde
ad tempus accersiti, audiendarum confessionū
gratia constantissimè confederunt. Ac foris qui-
dem in Ecclesia primaria linteati stola, virgaque in-
altum elata conspicui, tanta passim corona pœni-
tentium stipabantur, vt examen apum circa Regu-
lum conglobatarum crederes; tanto agmine, vt ne
quidem laxiora, Basilicæ ceteroqui amplissime, spa-
tia peruia forent. Hic nostrorum Patrum indu-
stria, pietas, zelusque non parum reluxere, dura
nec ingruentibus, nec malè informatis rudibusque
cedunt. Nulla hic natio linguæ suæ peritum desi-
deravit; non Scotus, non Germanus, non Italus,
non Hispanus, non Polonus, non Hungarus. Ita
breui

breui tempore Bruxella quoque emeruit esse totius orbis compendium. Iam vero is fuit peregrinorum feruor, vt ante tertiam, post medium noctis horam, aditus portarum obstiparint, pij gratiarum prædones; imo & totis noctibus præ foribus excubarint; vt aperta porta, velut urbem inuasuri captam, in domum turmatim ingruerent: Prandia, cæna, tenebræ, noxque ipsa nullam interdum requiem dabant. Tandem velut longum emensi mare, primo die Maij latum celestia concinuimus, dum à prandio post hymnos, canticaque musica, in primariæ ædis choro, linteati ordine longo Pænitentiarij consistentes, in manus Archiepiscopales virgas lætanter resignauimus, plurimosque animarum manipulos cælo addidimus; Centum enim & quinquaginta millia, vel in solo S. Gudulæ templo sacram synaxim piè sumpserunt, vt omittam qui in nostris sacellis duobus, ac alibi eandem celebrarunt. Accedunt nunc communes omnibus functiones. Ergastula crebro obita, pellicatus passim sublati, palantes per hæreseos auia, ad fidei rectæ tramitem reducti. Nobiles aliquot virgines, in Diuæ Claræ familia, voluntariam paupertatem amplexæ. Vnius digna posteritate vox; cum ab arctiore vitæ genere, ad laxiorē nobilium Religiosorum cœtum inuitaretur: Quid (inquit) gloriosumne erit secularis pompe asseclis, vt quisq; proximus herum heramue subsequatur, & mihi inglorium censeatur, Christi proximis insistere vestigijs? Luserit, Luserit me alias aulæ fastus, & sæpius erroris magistra fuerit, in hoc certè mihi magistra erit discipline. Concione ad populū utiliter in tribus præcipuè vrbis Ecclesijs, Catechesi apud numerosam iuuentutem in quatuor, in omnibus ferè alijs vel mona-

monasterijs, vel Ecclesijs, monialibus, aut Pastori-
 bus, concionando, aliaue nobis solita munia præ-
 stando, subseruimus. Itum ad vicina pomerijs vr-
 bis cœnobias, exhortationum aliarumque piarum
 functionum gratia, atque adeo Alostum vsque ex-
 cursum, quinto à Bruxella milliari, magno ciuium
 bono, & Societatis commendatione. Restitutiones
 cum iniuncte, tum præstitæ; vota virginitatis vtrò,
 castitatis studio suscepta; quæ suapte sponte ea
 conceperant, bene edoctæ instructæque; quod fa-
 ctum, vt quæ vouerant hilariter seruarint. Illud
 Diuæ Matris in Clientes suos singulare benefi-
 cium. Monticulus est Sichemium inter & Diesteni-
 um, præsentiore quam alibi Diuæ Virginis numine,
 per totum Belgium celebris. Nullius ibi frustrata
 vota, qui fideli mente accesserit. Virgo igitur Bru-
 xellis, quam miris daemon modis ludificabat, nunc
 hirci, nunc canis, aliaue monstrosa specie, non tam
 vitam degebat quàm deslebat. Conata illa non semel
 importunum illum mimum abigere, seu funiculis,
 seu cilicijs, seu alijs ad illam rem v̄sitis remedijs.
 Quæ vbi nihil p̄todesse videt, suasu nostro ad mon-
 tem acutum, sic collem, in quo ea Diuæ Virginis æ-
 des est, appellitant, contendit, opem implorat &
 impetrat. Simile, licet dissimili in re, auxilium sen-
 sit altera, quæ multis annis frigida febris exagitata,
 stomacho etiam respuente quæ sumpserat, visitato
 mōtis acuti salutari loco, pristino vigori est reddita.

I AM in Castris quo vita periculo propior, eo
 caritas emicuit ardentior; non pestis, non fames,
 non aeris inclementia, non durum super solido
 stratum, nostrorum conatus vel infregit, vel fatiga-
 uit industriam. Argumento sit trium Patrum, duo-
 rumque fratrum vita, dum militum commodis stu-
 dent,

dent hoc anno impensa. Felices victimæ, quas non Deus venter mundo saginavit, vt coronaræ otio eaderent: sed quas ardens diuini amoris flamma Deo erogavit, vt æternum sibi, authorique suo starent, & viridi semper iuuenta viuiscerent.

R E S I D E N T I A C A M E R A C E N S I S.

VTILIS admodum posita opera, reuocandis ad officium animis toto Iubilæi tempore, quod duorū mensium fuit. Aduolarunt huc supra numerum è finitimis locis, & ciuitatibus Gallia, quorum magna pars in templo nostro totius vitæ eluerunt maculas. Multi etiam Cameracenses ciues, dato reformandæ vitæ tunc initio, in suscepta pietatē & Sacramentorum frequentatione, etiamnum sibi constant. Catechesis floret egregiè, quam etiam Illustrissimus Archiepiscopus sua præsentia exornat, augetque subinde. Conciones Dominici Quadragesimæ & Auentus, iterum habitæ in ædē principe ab vno è nostris, idque ex voto Reuerendissimi. Eas & ipse & Canonici, & frequens populus aduent non exiguo fructu, & Societatis commendatione. Non neglecti milites, qui tribus hic arcibus Belgij aditus obfirmant. Sunt ij partim Hispani, partim Germani. E Germanis abiurata hæresi, Ecclesiæ Catholicæ aggregati octo, quorū aliqui veritati, licet obfirmato animo diu resisterint, eam tamen magno sibi solatio, tandem respexerunt. Excursum foras creberrimè, obituè ad sex aut septem milliaria pagi complures. Operæpretium & mirus eorum in nos affectus, & quando ad ciuitatem

tatem itant, crebræ peccatorum apud nos expiationes demonstrant. Vocati quoque ab Archiepiscopo sacerdotes è nostris duo Cameracensium (oppidum id est in Cameracensi ditione Franciæ finitimum, hæresi olim perquam infectum) dictus erat Pontificijs Indulgentijs dies, quo summus Præsul solenni sacro, purgatis confessione animis, diuinum pabulum imperciuit. Auditi à nostris, & Parrocho, alijsque, tam ciues, quam è vicinia confluentes, ad tria hominum millia. Habita quoque ab altero nostrorum in Pontificali sacro concio, magna auditorum corona; iis officijs factum, vt ciuium animos benignior de Societate opinio occuparet, & spem plurimam restituendæ istic omnino Religionis dederint.

MISSIO HOLLANDICA.

IN Hollandica missione hætenus tres soli ex nostris, & ij quidem sacerdotes versantur, qui strenuè se Catholicorum consolationi, rudium instructioni, & Hæreticorum reductioni totos impendunt: Duo præsertim, hi enim assiduè, vrbes, oppida, pagos, arces nobilium apostolico more obeunt, nunc Hollandiam, nunc Frisiam, nunc Zelandiam, non ignobiles Belgicæ nostræ regiones, atque alias vicinarum ditionum oras, magno animarum bono oberrant & percurrunt. Terrius certo loco plerumque hæret, vel quod valetudo eius itinera crebra non ferat, vel quod ita potius fieri communi animorum bono expediat, cum etenim deo illi, vt dictum est, in perpetuo fermè motu sint

Rr fit

fit vt si qui Catholici eorum opera, seu in Sacramentis percipiendis, seu in petendis consilijs alijſue negotijs ad salutem eorum ſpectantibus, vti velint, eos non facile inueniant, præfertim cum propter pericula, ne hereticis prodantur, cautè admodum & ſecretò proficiſci cogantur. Hunc verò tertium, quia eodem fermè loco moratur, opportunè reperire norunt, ad eumque cum vſus venit vel deuotio vrget, ſe pro ſpirituali ſolatio atque auxilio recipiunt. Magna in iſtis locis benè merendi ſeges, meſſis copioſa, & in quibusdam locis panè extrema, in alijs vero extrema neceſſitas. Nam vt de Hereticis, & Catholicis in fide vacillantibus taceam, tanta irrepreſit, & in dies irrepreſit maior in multorum animos rerum diuinarum obliuio, etiam eorum qui fidem Catholicam conſtanter retinere ſaragunt, vt propè ſit incredibile. Quid ſibi velit peccatorū confeſſio, quomodo ea facienda, quid Miſſæ ſacrificium, quid ritus & cerimonia adhiberi ſolite, proſus ignorant; veſtes ſacras ſacerdotales admirantur, nomen tamen confeſſionis & miſſæ auditu multi perceperunt, eaque confuſo quodam modo, verbo tenus potius, quam re ipſa credunt. Myſterium Dominicæ Incarnationis, ac Sanctiſſimæ Trinitatis craſſè ignorant quamplurimi. Imo nonnulli Deum eſſe, cælum item & infernum, tenui ſolum fama, & lumine illo diuini vultus, quod ſuper nos ſignatum eſt, deliſſe videntur. Symbolum fidei, orationem dominicam, mandata Dei & Eccleſiæ, praxim & vim Sacramentorum, viam rationemque æternæ vitæ adipiſcendæ, per multi neſciunt, aut ſi verba aliqua norint, ea ſine vllò guſtu pronunciant, nonnulli licet hæc lingua ſonent, & quidem vernacula, non plus tamen capiunt quæ dicunt

dicunt, quam si Iaponica eloquerentur; eoque ignorantia hæc progressa est, ut inuenire sit non paucos ætatis adeo prouectæ, ut liberos nobiles habeant, qui putent se recitare Orationem Dominicam, si ante & post refectionem aperto capite, iunctis ante pectus manibus, dimissis decenter oculis (sunt hæc reliquæ præcæ pietatis) labia non nihil motitent, nihil articulatim pronunciantes: itaque docuerunt liberos suos, qui putant bona fide se, cum ceremoniam hanc norunt, orationem dominicam nosse, & cum ritum eum obeunt, se dominicam orationem precari; & tamen in medio nationis prauæ tales se Catholicos constanter profitentur, estq; ijs tanta fames ac sitis Catholice doctrinæ audiendæ, confessionis peccatorum faciendæ, Sacrosanctæ Sacrificio Missæ se sistendi, ut nullis periculis aut minis absterri possint, quominus, ubi harum rerum copiam sperent, ingenti ardore accurrant, magno gustu hisce fruantur profusis lacrymis, vel præ gaudio, quod Catholici aliquid exercitij oblatum sit, vel piæ marore, quod boni illius constanter fruendi, tam parum adhuc spei affulgere videant. Itaque ut feruor hic consolationis, ita densæ tenebræ commiserationis pariter, atque patientiæ vberem materiam suppeditat. Magno hic opus & indefesso labore, magnaque industria, ut hos à primis velut elementis res fidei edoceas, & ad Sacramenta ritè percipienda disponas. Multæ tricæ ratione matrimoniorum illegitimè contractorum expediendæ, noctes hic plerumque insumendæ, quidam horarum aliquot, alij duorum, triumue dierum instructione opus habent, vix vlli confessario se sistunt (loquor de ijs potissimum locis, ubi pauci aut propè nulli sacerdotes,

R r 1

cerdotes,

cerdotes, ad quos nostri modo excurrerunt) qui non magna Confessarij præparatione indigeant, vt capaces absolutionis fiant, vel propter ignorantiam, vel quod à pluribus annis sine Sacramentis velut syluefcant. Quare experti sunt nostri, ad dandam scientiam salutis plebi huic, nihil equè conducere, atque docere publicè & per domos, imo per singulas personas, ad quem finem homo conditus sit, qui sit sensus cuiusque articuli Symboli, vel petitionis orationis dominicæ, nec non singulorum præceptorum Dei atque Ecclesiæ. Item quævis Sanctorum Sacramentorum, Eucharistiæ potissimum, ac pœnitentiæ, & quo modo ad ista præparare se debeant: idque perutile ac necessarium esse, etiam scioli aliqui Catholici, qui bonæ voluntatis in sacrorum Bibliorum lectione assiduè versati sunt, rem ipsam experti non inficiantur, imo libenter profitentur se rerum harum esse ignaros, easque cupidissimè audiunt. Itaque experientia docuit huiusmodi clara, methodica, ac familiari docendi ratione, quibus hæc necessaria explicantur, magis promoueri salutem animarum, quam eruditio concionibus, quibus aut controuersa dogmata stabiliantur, aut hæreticorum nãziæ refellantur, aut quæuis alia moralis doctrina insigniori apparatu proponatur. Quamobrem in hoc genere nostri multi sunt, atque adeo assidui, quod eò tædiosisius videri possit, quod plerumq; non multis simul, sed vel paucis, vel singulis hæc inculcanda sint, vt etiam pauculis pœnitentibus vix vna nox interdum sufficiat. Eo tamen pacto in hoc officio nostri versantur, vt concionandi munus pro peritioribus non omittant. Vnus eorum anni spatio plus centies & quinquagesies, alter sesquianno plus minus

minus ducenties octuagesies & sexies, & quidem interdum bis vno die concionē habuit, auditorio fermè semper frequenti, si locus & ceteræ circumstantiæ spectentur; frequenter sexaginta, centum non raro, aliquando etiam trecenti viri concioni interfuere, vt locus non omnes caperet, essetque periculum ne nimis accursus rem hereticis Magistratibus proderet. Quare subinde filum orationis abrumpere oportuit, & ad aliam domum se recipere, interdum scripto per diuersas domos distribuendi fuere auditores, quibus in orbem eundo satisfactum. Sed & non raro horæ spatium excedere in exhortando, nonnunquam etiam duplicare coëgit insatiabilis diuini verbi fames. Nempe epulatos se letabundi aiunt, cum sacro hoc pabulo pascendi sunt. Accurrunt aliqui vt concionantem audiant, vel peccata Christi Vicario aperiant, à pluribus miliaribus; crebri vndique à familijs, & communitatibus submituntur, qui nostros tuos ad se perducant, & certatim nos præoccupare festinant. Nobilis quidam cum biduiter suscepisset, vt sacerdotem nostrum ad castrum suum abduceret, diebus aliquot eius lateri indefessus adhæsit, donec ab alijs diuulsus eum domum suam pertraheret. Idem sacerdos noster noctem Natiuitatis huius anni 1603. in heretica ciuitate, cum centum circiter personis, maxima omnium consolatione & gaudio transegit. Mirabantur vsque ad stuporem iuniores præcipuè, qui ritus Ecclesię nunquam viderant, eorundem & suauitatem & efficacitatem, nec finem faciebant commendandi Catholicę Ecclesię sapientiam, quæ sacra illa nocte diuinę Natiuitatis mysterium velut oculis cernendum exhiberet, quo factum vt,

licet seueriffimum silentium indictum esset, tamen aliqui gaudia sua non capientes, ea celare non possent; quare res ad Conciliabulum hæreticorum, quod Consistorium vocant, relata est, & nostro repente ipso Diui Ioannis festo, è ciuitate illa migrandum fuit, ni periculum adire vellet, & in id hospitem suum conuicere. Neque dubitari potest, quin conciones tali spiritu factæ, tamque auidè auditæ fructum faciant, licet eum omnem non semper intelligant nostri, cum mox migrare cogantur de loco in locum, partim vt tutiores sint, & ipsi & hospites eorum, partim vt pluribus Euangelium annunciando satis faciant. Et quæ de fructu facto percipiunt, ita multa ac varia sunt, vt nec memoria ijs retinendis, nec tempus iisdem annotandis, licet ephemerides suas habeant, sufficiat. Fructum nihilominus testantur paces reconciliatæ, restitutiones factæ, multorum hæreticorum conuersiones, acclamationes, quæ subinde concionem excipiunt. In hac fide, inquit, vnus, viuam & moriar; alius, pro talibus, inquit, Euangelij Dei præconibus, oporteret nos animas ponere. Rusticus vero quidam, qui operam suam cuidam Prædicanti hæretico elocarat, atque in fide vacillabat, audito nostro Patre in hanc vocem erupit. O, inquit, illa est concio multum diuersa à Prædicantis nostri, moxque ad genua Patris prouolutus, omnia peccata sua expiauit, & cum gaudio suo suorumque, ad vxorem Catholicam redijt. Nobilis quidam, cum audisset Patrem nostrum pro concione tractantem verba illa. Adolescens tibi dico surge, memor adolescentiæ suæ, totâ vitam generali confessione expiauit. Sed hæc minora, illa maiora, quod vnus nostrorum quadraginta septem, alter octoginta sa-

cro baptisate tinxerit quorū plerique grandæui erant, vtpote quatuordecim, sexdecim, octodecim, nouemdecim, viginti, viginti trium, triginta annorū, in quibus vna, quæ viro Catholico biennio, velut marito conuixerat, & prolem habebat Christianam, ipsa Christianæ Religionis exors. Aliæ nonnullæ puellæ parentes habebant Anabaptistas. Alius quidā ortus parente Dauidiaco, cum triginta esset annorum, ante septem annos ritu catholico coniugem duxerat, sed comperto demum quod vnda salutari ablutus non esset, eam gratiā est consecutus. Sed perspicuè magis concionum fructum declarat, quod circa adolescentem viginti annorum, obstinatissimi hæretici filium, ac hæresi ab infantia semper imbutum contigit. Is enim audito aliquoties nostro, dum verba faceret, aurem & mentem veritati accommodauit, cumque ardentissima febris eum inuasisset, nec ignoraret nostrum breui ex ijs partibus discessurum, seipsum parenti piè suffuratus, clam nostrum sacerdotem adiit, cælo admodum aspero atque insalubri, iamque ita febrī exæstuans, vt pedibus vix consisteret, Baptismum petijt, & magno suo gaudio impetrauit; neque vero ita mirum cuiquam videri debet, si plures adulti his in oris baptisandi veniant. Miserrando enim ac multiplici astu, miseros hos mortales diabolus à susceptione huius Sacramenti diuertit. Nam vt Anabaptistas omitam, qui ex professo neminem, nisi actu credentem, tingendum docent, & multi sunt, ac in varias sectas abierunt; quidam, licet hæretici, odio ministri suas proles baptizari nolunt, alij ministro destituuntur, nonnulli tenent Baptismum necessarium non esse, quod infantes Christianorum in Christi sanguine

baptizatos credant, quidam sine concione baptizari nefas putant, formam præterea baptismi mulri vel ministri, vel parentes Catholici ignorant. Catholici demum opportunitatem sacerdotis Catholici, qui ceremonias omnes adhibeat, expectant, ac postea rem oblivioni tradunt. Incredibile est quanta hinc strages animarum, quæ durissimo etiam lacrymas excutiat. Ita Catholicus quidam olim Anabaptista, quinque vel sex proles suas sine baptismo mori permisit, quod modo gemitibus inenarrabilibus deplorat. Hæreticus minister rogatus à quodam ciue, vt infanti moribundo, qui ad templum deferri non poterat, sacræ ablutionis beneficium conferret; is nihilominus, ô impiam crudelitatem, & crudelem impietatem! licet puerum animam agentem, atque adeo exspirantem videret, nihil motus, puerulum sine sacramento mori est passus, nequicquam parente vt eum baptizaret obsecrante. Et quia de Hæreticorum impietate sermo incidit, vnum addam cognitu non iniucundum, vtpote quod spem faciat fore, vt desolerur breui regnum, quod ita in seipso diuisum est. Noua & fermè quotidiana inter hæreticos, Anabaptistas potissimum, schismata. Nam si contingat quempiam sectæ ipsorum aliquid admittere, quod ipsorum exhortatori, (ita appellitant eum, qui impiæ synagogæ præsidet, indoctum, sed linguosum forte Cerdonem, & ficta atque affectata quadam grauitate tardiloquum) displiceat, is monetur errati, si non paret monitioni, à communione segregatur. Quod si pendulam nonnihil linguam habeat, retentis præcipuis quibusdam eius sectæ dogmatibus, seiungit se, è scriptura patrociniū aliquod culpæ obiectæ accersit, aliquot sibi fauentes

facientes adgregat, & cœtum alium, priori æque ac Catholico contrarium, instituit. Paulo post huic cum aliquo ex suis, si forte deliquerit, vel dissenserit, idem contingit; & ita sine fine in contraria dogmata propagantur. Suntque adeo impudentes miseri, ut cœtum illum suum decem aliquando virorum, ac totidem feminarum, solam ac veram Christi Ecclesiam asserant, freti illis Domini verbis. Nolite timere pusillus grex, & iterum, Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Porro partim ex hac diuisione, partim ex Pseudoministrorum improbitate, atque inscitia, partim etiam ex doctrinæ ipsius absurditate, quæ nec simplices omnino latere potest, fit ut templa hæreticorum, eorumque conciones deserantur passim, vixque [octauam partem clancularij nostri auditorij attingant, imo plerisque in locis nulli viri graues, sed vel ij soli, qui pecunia ad hoc conducti sunt, vel officio publico funguntur, ad audiendum comparent.

SED ut ad fructum laborum, qui ex concionibus & consuetudine nostrorum colligitur, reuertamur; Matrimonio iuncti legitimo, ab vno è nostris, tredecim paria coniugum, ab altero nouemdecim, quorum plerique annis aliquot velut coniuges vixerant, quidam etiam proles susceperant, & quia vel baptizati non erant, vel coram legitimo Ministro non contraxerant, rite coniungendi fuerunt. Quidam horum viginti, alij octodecim annis vna degerant, neque de peccatis suis vnquam confessi erant. Verum ex nulla functione euidentiùs laborum nostrorum fructus constitit, quam ex pœnitentibus. Auditi siquidem ab vno diuersi homines mille quingenti octuaginta, præter

ter eos, quos fallente memoria ac multitudine, nō notauerat; nec pauciores putatur audisse alter, qui rariotes tantum in pugillares retulit: qui numerus exiguus censei non debet, tum quod prolizæ pleræque omnes sint confessiones, vel quod catechisatione, ac dispositione pœnitentium sit opus, vel quod multæ sint triginta, quadraginta, quinquaginta annorum, aut plurium. Notabilior fuit conuersio cuiusdam filij familias Catholicorum parentum, qui nefario consilio, non sine scandalo plurimorum, conciones hæreticas adibat, adeo ut hæreticus propterea à quibusdam haberetur. Ad hunc eum parentis rogatu quatuor horarum iter noster suscepisset, ac frustra hominem, licet serio ac grauius monuisset; contigit eum, post vnum circiter mensem, in febrem calidam incidere: quare iterum noster accersitus, licet eum morbo contagioso, non improbabili argumento laborare suspicaretur, accurrit tamen, mente abalienatum reperit, & sacra omnia ridentem. Verum die altera sibi restitutus, cum publicam dedisset domesticis pœnitentiæ significationem, & diuinæ iustitiæ manu se tactum professus esset, absolutionis & sacri viatici beneficium, gaudens in Domino percepit. Alius vir primarius, cum vitam ad id vsque temporis egisset minime Christianam, ac nothos multos genuisset, tactus ægritudine, generaliter de tota vita confessus, & cœlesti pane pastus est. Rogatus autem suæ relictum solatium, extremæ videlicet vñtionis sacramentum posceret, ad id, inquit, anhelat animus, ut ceruus ad fontes aquarum, iis enim verbis utebatur; cum denique ad singulas sacramenti illius partes, & formulas cordate respondisset,

disset, vitam haud satis laudabilem salutari fine conclusit. Eluxit etiam insignis Dei providentia erga quosdam, remediis salutaribus destitutos, ad quos Deus nostros, ut eis consolationi essent, direxit. Anus quaedam, inter haereticos degens, Deum orarat, ut ante mortem semel Dei verbum audiendi ipsi copia fieret; cumulavit eius vota Deus, & nostrum, nihil de ea scientem, postridie misit, qui bis coram ea, & aliis qui conuenerant, concionatus est, & ab ipso diuina Sacramenta percepit. Non poterat bona matrona sibi à lacrymis temperare, cernens se & tam cito voti compotem esse factam, & tam cumulate. Simile profus accidit alteri propè centenariae, in pago commoranti, quæ confessa, & sacro Christi corpore pasta, non poterat satis laudare diuinam clementiam, quæ abundantia pietatis, & merita supplicum excedit & vota.

MONIALIS quaedam multis annis pro amente, & furibunda habita, & ceteris conuentualibus haecenus permolesta, vbi noster aduenit, accepto lucido interuallo, mirantibus omnibus, vitam suam generali confessione purgavit, ac paucis post diebus animam Deo reddidit. Rustica virgo anno ætatis quinto decimo, cum ad virginitatis florem illibate seruandum, oblata in visione D. Virginis specie, inuitata esset; assensum continuo præbuit, perstatque adhuc, iam quinquagenaria, in proposito, eximia in matrem octogenariam pietate, & in proximis, vbicunque potest, spiritualiter & corporaliter iuuandis caritate Mater ipsa vetula, insigni abstinentia D. Antonium, cuius statuam inter medios haereticos domi in oratorio assernat, vnice colit, & agricolis eius loci colendam exhibet magno pietatis

pietatis

pietatis & sensu & fructu. Familia quædam non
 vulgaris Memnoni nuncio remisso, & perfidia ana-
 baptistica, eiurata, Ecclesię sacrosanctę fidem dedit.
 Gratum sanè nostris videre Patrem familias, qui
 magister fuit erroris, factum non tantum discipu-
 lum, sed & magistrum veritatis: Non enim verbo
 tantum (vtpote rerum controuersarum bene peri-
 tus) multos deuiantes ad viam rectam reducit,
 multos torpentes Catholicos excitat, verum etiam
 exemplo, & vitę probitate, ceteris omnibus præ-
 lucet; eius tres proles ab eodem Patre, qui ei salu-
 tis post Deum causa fuit, sacris vndis tinctę sunt.
 Minima natu erat nouendecim annorum. Maior
 natu filia, zeloso catholico viro in coniugem data
 est. Minor Christum sponsum delegit, & Colo-
 niam, vt in Monasterio aliquo se Deo mancipet,
 profecta est. Tertius, qui filius, iam D. Francisci in-
 stitutum Colonia item complexus est, suisque li-
 teris pietatem spirantibus, multas subinde optimo
 parenti lacrymas excutit. Parens diuinam in se de-
 miratus prudentiam, non desinit plorare, non tam
 quod orbitem suam lugeat, quam quod diuinam
 beneficentiam erga se, suosque gratuletur. Nobilis
 matrona, Caluino relicto, generali se confessione
 expiauit, & vel clam, vel inuito marito hæretico,
 quoties copia fit sacerdotis, sacramentis se munit,
 nil verita vel itineris molestias (foris enim degit
 cum coniuge) vel cęli intemperiem; munit etiam
 se piis libris, & prædicantem, qui subinde à marito
 vel aliis, ad eius tentandam constantiam submit-
 titur, magno animo à se repellit. Relatum cuidam
 ex nostris, cum in pago quodam circa egros officia
 caritatis obiret, adolescentem quendam viginti
 quatuor annorum, paulo ante vita functum, cum
 morti

morti proximus esset, velut è graui sopore excitatum. erexisse sese, rogasseque parentem Catholicum (qui adhuc superstes ita Patri nostro narrauit) quidnam ex more Ecclesiæ agi soleat circa moribundos: Parentem verò respondisse, moris esse mensulam poni ante lectum infirmi, mappa munda stratum, & super eam tridens candela-brum, quod cereum gestaret ardentem, inter duas cebaceas item lucentes, collocari item prope sedile, pro Præsbytero, confessionem ægri excepturo, & cetera, quæ ipse à suis maioribus acceperat & viderat; tum aiunt ægrum respondisse. Quæso mi Pater, hæc etiam circa me fiant (sacerdotis enim copia non erat) hæc siquidem omnia per visum mihi hac nocte ostensa sunt, quæ cum præstita essent, obdormiuit in Domino; & miram dictu, post mortem in eius indusio, ad pectoris locum reperi-tum est signum crucis ad eius instar, quæ in extre-ma vnctione, in ea corporis parte, formari solet, quod postea elui nullo modo potuit. Et ne longi-nimis simus, multi in fide nutantes confirmati sũt, multi ab hæresi conuersi, excussi è manibus libri hæretici non semel. Ut vero de numero hæretico-rum facilius tecum statuas, constat aliquando vna hebdomada, decem notæ qualitatibus, partim viros partim feminas, vel colloquijs, vel concionibus, vel catechesi ad gremium Ecclesiæ sanctæ esse reductas ab vno solo è nostris; memorabilior fuit cuiusdam pertinacissimi, & primarij viri ad castra catholica reuocatio; is vxorem catholicam antea ad hæresim pertraxerat, Infantes baptizari vetuerat, nunc in eo cernere est illud Christi Domini, erunt duo in lecto vno, vnus assumetur, & alter relinquetur; ipse veritati aurem præbuit, & proles sacro bapti-smati

mati obtulit, coniux obstinata persistit. Duo Calvinistæ iam ad Christum traducti, pridie eius diei, quo sacræ mensæ erant participes futuri, cum sub meridiem ad mensam accederent, mutato repente consilio, mutuo se hortati sunt, ut refectio in vesperum potius dilata, ad oratorium pariter se conferrent, ibique ad peccatorum confessionem, & Sacrosancti Sacramenti perceptionem sanctius se compararent, quod fecerunt, ac postridie magna pietatis, ac reuerentiæ significatione, cælestis pabulum sumpserunt. Groeningæ Frisiæ metropoli, non pauci ac parui errores, longa sacrorum desuetudine, in mores Catholicorum irrepserant, ij per nostros profligati; erant siquidem qui, licet carnibus diebus Sabbatinis ipsi non vescerentur, Religioni tamen sibi non ducerent, eas, ijdem diebus, alijs in mensa proponere. Erant qui matrimonia, coram ministro hæretico contracta, putarent esse legitima; alij animum, suo tempore coram catholico sacerdote contrahendi, cum opportunum esset, sufficere existimabant ad legitimum matrimonium. Erant qui noxæ nihil contrahi putarent, ex sponсорum sponsarumque ad templum comitatu; alij licere credebant dare infantes hæreticis baptizandos, ut ita proles legitimæ haberentur. Item esse perinde, siue festa clausis officinis, cessando ab omni mercatura, seu apertis, vendendo omni petenti, agerentur, modo in corde doceas, te in hanc necessitatem coniectum, eoque nomine subinde ad Deum gemitum emittas, cum tamen nihil urgeat ita facere, nisi forte ut leuiusculum aliquod scomma, vicini alicuius hæretici euites. Omnes hi abusus sublatis, quin & inducti plerique, qui secundum veterem Calendarij

darij stylum (quem hæretici in eam ciuitatem, nouo abolito, post captam urbem introduxerunt) festa celebrabant, vt præscriptum noui & correcti Calendarii sequerentur. Eam enim ob rem dissensio aliquando erat inter Catholicos, cum hi in ea re parum, alii plurimum momenti collocarent. Demum Catholicus quidam, qui, quando coram honestioribus Baptisimum administrabat, multa in speciem splendida verba, velut ad maiorem deuotionem prouocandam, consuetæ verborum formæ addebat, seridò monitus ne ab instituta verborum formula vnquam recederet, quod se facturum promisit. Denique ne pauperiores stipe hebdomadaria inescati, ad hæreticas conciones deflecterent, institutus ibidem, per quendam è nostris, certus ac status eleemosynarum colligendarum, ac parriendarum ordo. Facta sunt hæc quæ hoc paragrapho continentur, & alia plura sparsim dicta, Groeningæ, prænobili ac primario Frisiæ Emporiò, vbi Pater, priusquam in hæreticorum potestatem ea ciuitas veniret, Societatis Residentiæ præfuerat: quo loco mirum, quo sensu animi expectatus primò & inuitatus, deinde admissus, ac postea dimissus sit. Nempe non poterant boni ciues, cum pericula, quibus Pater pro ipsorum salute se exponebat, perpenderent, à fletu sibi temperare. Itane, inquit, Pater, contempto hostium odio nos interuisis, inter tanta pericula nos non deseris, nec facis animam tuam pretiosiore, quam nos? Itane vel ad horam te frui datum est? vtinam semper & palam. Quæ & similia tanto sensu pronuntiabant, vt sacerdoti etiam nostro lacrymas excuterent; vnus vitam, alius sanguinem, quidam & bona vniuersa, & vitam pro ipso se fundere velle acclamabant.

Non

Non defuit qui assereret, se, si hæretici magistratus nostrum Patrem odorati adreperent, ad ipsos fallendos & Patrem seruandum, mox vestes sacras assumpturū, & (vt erat vir facundus & doctus) concionatorem acturum, atque adeo in carcerem libenter iturum. Porro cum abeundum fuit, videre erat quid simillimum ei historiæ, quam Diuus Lucas vigesimo Actorum narrat, de Maioribus natu Melitensis Ecclesiæ (liceat magnis parua componere) cum à Diuo Paulo diuellerentur. Vidisses ipsos etiam super collum Patris nostri procumbentes, & osculantes eum magno fletu omnium, audisses & Patrem nostrum cohortantem, consolantem, & contra non futuras, sed præsentis hæreticorum fallacias præmunientem.

CETERVM quæ hætenus narrata sunt, & plura his similia, quiuis conijciat, non nisi magno labore, & crebris magnisque periculis fieri non potuisse. Multas noctes aut omnino, aut potiori ex parte insomnes ducere, prope quotidianum est, tum quod tutius noctu hæc tractentur, tum quod tunc hominibus occupatis magis vacet; modicam deinde quietem, diurnæ mox excipiunt occupationes, & redit labor actus in orbem: sæpe post iter longum, aut impransis omninoque ieiunis, ad vespertum extendendi labores, sæpe ad multam noctem incœnatis, interdum etiam ieiunis. Molestiæ multæ itinerum, pluiarum, ventorum, tempestatum, niuis, & grandinis, factum aliquando vt peracta noctu concione, sub horam secundam post mediam noctem, per niues ad cingulū vsque proreptandum esset, tanto gelu vt digitos congelatos putasses. Imò non rarò quis benè fatigatus ex pedestri profectioe, exhaustus inediâ, madidus, frigidus,

frigidus, in seram noctem difficilibus Confessionibus excipiendis, alijsque functionibus pijs vacare cogitur, & tædia, quæ (ni diuinus amor omnia condiret) ignorantia quorundam, & earundem rerum crebra apud diuersos inculcatio, generare possent, deuorare. Ne quidem inter prandendum cum amicis quies; proponunt varia, verbum ædificationis, & iustæ frequenter concioni collatio inter cænandum facta, æquipollet, nec id sine fructu, nam & eo aliquando colloquio capiuntur, qui concione ex professo facta capi non potuere. Testis est prædiues quidam consularis, qui eiusmodi familiari colloquio permotus, accersito ad se Patre nostro, cum tota ferme familia hæresim eiu- rauit, & fidei Catholicæ lumen aspexit, vxore Catholica, se præ gaudio vix capiente. Pericula verò terra marique sunt maxima, vt locum frequentissimè mutare sit opus, subindeque accidit, vt cum benè fessus corporis necessariæ quieti, aliquid te concedere posse speres, repente adsint amici, qui periculum instans aperiant, sagam suadeant, itaque pro quiete nouus, & maior labor suscipiendus. Constat vnum è nostris, duodecim aliquando dierum interuallo, octies hospitium mutasse, quam mutationem eo æquiori animo tolerant nostri, quod non tantum ad euitanda pericula, verum etiam ad fructum propagandum multum momenti habeat. Noui enim hospites, eorumque affines aut propinqui, nouam bene merendi occasionem sæpe subministrant. Verum non deest in hisce laboribus, vel periculis diuina prouidentia, suis demulcet consolationibus, præuenit benedictionibus dulcedinis, custodit eos, vt pupillam oculi. Exemplo sunt quæ sequuntur. Dominica Quinquagesimæ

Sf

quagesimæ

quagesimæ anni 1603. vnus è nostris impensè roga-
 rus, vt tridui itinere quosdam comitari vellet ad
 varia pietatis opera, quod plures essent baptizan-
 di, non pauci Deo, & Ecclesiæ reconciliandi, in
 quibus vnus vir primarius (cuius conuersio mul-
 tum sperabatur profutura bono communi) à pran-
 dio traham conscendit, equo ducendus per gla-
 ciem, dum errabundi vias inuias sectantur in te-
 nebris (hora enim octaua vespertina peruene-
 runt ad hospitium) ea euasere discrimina, quæ
 die sequenti cum summa admiratione Deum col-
 laudantes primum agnouerunt. Plurima enim in
 glacie passim, vt sit, erant foramina facta, quæ ipsi
 non perceperant, inter quæ tamen, diuina dextera
 velut aurigante, mirabiliter incolumes vecti sunt.
 Altera die vna cum priore illo viæ duce, ac filio ac
 famulo viri nobilis, apud quem ea nocte fuerat
 diuersatus, traham iterum conscendit, ratus viæ
 per glaciem compendio ac lubricitate, medio die
 se vnus diei iter redimere posse; Verum dum cir-
 ca diei horam nonam securi per glaciatas aquas
 præcipitant, ex improviso equus in fossam fluen-
 tem (vbi propterea infirmior glacies) lapsus om-
 nes simul trahit in flumen, & erat nostro plus pe-
 riculi quam ceteris, quod imminens ipsi traha, cum
 in imum depressura videretur: Cum igitur socij a-
 liquamdiu, vt Patrem collotenus gelidis aquis im-
 mersum eriperent, laborassent, ac vnus eorum dum
 aliū iuuare nititur, & ipse corruisset, euasit & ipse,
 & equus, in quo extrahendo multum laboris fuit,
 & omnia impedimenta salua fuerunt, nulla fermè
 alicuius rei iactura. Temperauit hanc afflictionem,
 non solum eripiendo, sed & consolando Domi-
 nus. Nam in domo vicina cuiusdam agricolæ no-
 uam,

uam, & inexpectatam humanitatem experti, luculento igne se, suaque exsiccarunt, & sub noctem ieiuni, incolumes tamen ad locum destinatum; quem meridie ad sacrum faciendum obtinere sperarant, peruenerunt. Vix domum ingresso, litteræ adferuntur ex vicina ciuitate, quibus certior fit de periculo, quod ipsi, à falsis fratribus prodito, pro certo parabatur, tamen quod viæ essent perdifficiles, & hospes periculum contemnens, viæ ducem dare noller, Deo se commendans nocte ibi exegit. Die sequenti hospite probante, traha per duas horas super glaciem vectus, cui nonnullis in partibus innabat aqua, vsque ad genua reliquum iter per lutum & aquas, ad noctem vsque confecit. Similes fuere labores diei insequentis, in quibus omnibus seu laboribus, seu periculis, tantis se solarijs, ac gaudijs persusum testatur Pater ille, vt cum omnibus huius sæculi delicijs id non videretur commutandum; Etenim, inquit, mortificamur quotidie, & ecce viuimus, fugamur ab inimicis, & dominamur ijsdem. Alio tempore, cum idem sacerdos noster curru, amicorum beneficio vesus, de ciuitate vna in alteram proficiscitur, prope portam ciuitatis puer octennis calcibus equorum, & currus rotis obtritus est. Fit vndiq; concursatio, apparebatque id à malo dæmone procuratum, vt hac occasione coram Magistratu citatis omnibus, quotquot in curru erant, noster proderetur. Sed Satanz conatus elusit Deus, præteruerti omnes sunt, nec à quoquam, quod certe mirum, interpellati. Aliàs currus in ponte angusto magna vi euersus, omnes, & nostrum cum eis eiecit, nemo tamen in aquam propter labentem cecidit, læsus est nemo, quod euidenti miraculo omnes attribue-

runt. Altera vice, cum ex vna ciuitate in aliam idē curru iter ageret, euersa est funibus, quibus equi alligati erant, mensa, in qua vasa testacea venum proposita erant; nato hinc strepitu magno, & funibus cum mensa implicatis, versi in furorem equi, effrenes currere cœperunt, cum euidenti omnium vectorum vitę discrimine, donec platea illa emensa, cum verterent se, vt furebant, currum summa vi in ædium proximarum proœmium impingunt: inexpectato illo impetu è curru noster eijcitur, primo super extremum tergum vnus equi, vnde mox funibus implexus in terram, capite inter equorum vngulas, pedibus currū versus protensus. Stat quasi prodigio currus, stant equi, & accurrentibus vndiq; spectaculi nouitate hominibus, stupentibus omnibus, ipse totus incolumis ne tenuiter quidem læsus exurgit, qui certò certius discerptus fuisset, ni repente sterissent equi: ipse Pater se incolumem esse, licet sentiret, vix poterat credere. Explerat eo die summo mane ante horam quartam horarū canonicarum, & meditationis pensum, quo ad iter expeditior esset, & ad tres horas cum viro quodam nobili obambulans, tria rosaria, septem Psalmos cum litanijs, & similes preces recitabat. Angelo custodi se diligenter commendabat, cui nouo beneficio se ab eo tempore adstrictum, & agnoscit, & prædicat. Eo grauius erat periculum, quod eiusmodi apud se haberet seu sacra, seu alia, quæ eum proculdubio prodidissent, si quid grauius accidisset, quæque fidei hostibus ludibrio fuissent. Ex quibus omnibus non obscure liceat conijcere, Deum ac dominum nostrum, in nostris tuendis, cum Satana eos perdere & prodere satagente, certare: Itaque semper moderari res nostras, vt a ut intacti
ab

ab aduersis mirabiliter sumus, aut certe ea non magis nos afficiant, quam ad meritum & consolationem nostram, & opus sit & sufficiat. Addi his plura possent scitu non iniucunda, quæ & Catholicorum feruorem, & Hæreticorum impietatem arguant, sed breuitatis causa duo tantum attingam. Triginta erant ex militibus Dunkerkanis, qui Archiduci Alberto merebāt, capti à Batauis & laqueo adiudicati; erat inter eos præfectus seu tribunus vnus, Capitaneum vulgò appellabant, is ferebatur passim in fide nutare, faterique se iustè ab his impijs, & suo Principi rebellibus puniri, conari etiam collegas ad hæresim pertrahere. Intellexerant id cum dolore amici catholici, quare vnus eorum, arte cæmentarius, fidentior, in media turba stipante, currui se iunxit, vt præfectum hunc alloqui posset, & rei veritatem intelligere, cumque, si opus esset, animare ad mortem constanter in fide Catholica, & obsequio Ducis sui, oppetendam, ne socijs petra offensionis esset: demum ne sanctam fidem in contemptum vocando, catholicos omnes magno mœrore, contra hæreticos gaudio afficeret, quæ omnia verbis admodum prægnantibus, atque animo tam ardenti pronuntiabat, vt tribunum non parum commouerit, tum suo feruore, tum rumoris falsi, quem de se sparsum intelligebat, indignitate; falsum, inquit, id prorsus, & ab hostibus fidei confictum commentum, vt qui veris non possunt, falsis se iactent. Certa igitur, inquit Cæmentarius, viriliter. Præsto est, & capiti tuo imminet corona, atque eum in modum, cum sacerdotis copia non esset, sacerdotis officio Laicus functus, perrexit ad extremum vsque spiritum hominem animare, & hæreticos, qui falso eum defecisse

Sf ;

cisse

cisse sparserant, confusione afficere. Diuersum prorsus ab hoc est quod sequitur. Homo erat obeso corpore, vt defuncti cadauer viginti duobus hominibus fuerit succollandum; huic cum duobus vicinis, vt sit, sermo erat de vitæ breuitate, de ignotis illis oris, ad quas libera à carnis ergastulo anima proficiscitur: cum verò ipsi vtpote Catholici dicerent, cupere se antiqua D. Petri nauicula, vitæ huius pelagus enauigare, Haud ita ego, inquit ille, impio ioco, quod vetus ea sit, nec propterea molem hanc carneam ferendo; nouam malo, ne mihi & ijs qui mecum fuerint, periculi quicquam fortè creetur. Nec diu ioco suus plausus stetit, sanus hæc iocatus est, ac triduo post mortuus, Cymba Charontis vectus, sensit miser, quam non impune diuina rideantur.

F I N E M facio, si adiecero vnum, ex quo vtrumque videas, quam parum cordi sit Barauis Religio, modo Catholicam excludere possint, quamque ab hæresi ad atheismum præceps sit lapsus. Circumduxere ibi quinque Æthiopas, quos Regis Acenorum, Insulæ Somatiæ legatos afferebant (sit penes ipsos perfidos fides) eosque publico epulo, ac festiuo Campanarum, Scloporumque strepitu excepere, hos permiscere decimo tertio, & decimo sexto Septembris anni superioris 1603. mysteria, vel potius sacrilegia sua ritusque Turcicos in hospitio publico, frequenti populo spectante, & suspiciente celebrare. Ita qui Catholicos ritus canere & angere peius oderunt, Turcicos non grauati admittunt.

P R O -